

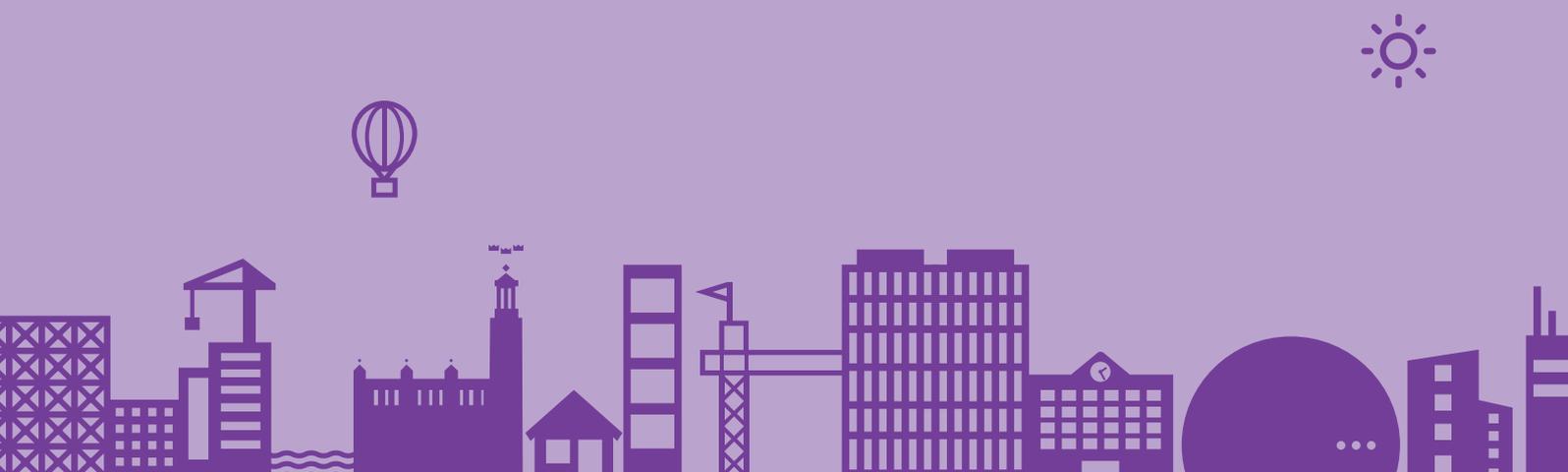
Stockholms
stad

Unga i Stockholm som riskerar utanförskap och insatser som kan underlätta deras inträde på arbetsmarknaden

Underlagsrapport

Beställare: Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm

Författare: Anders Forslund, IFAU och Uppsala universitet

Hållbarhetskommisionens förord till underlagsrapporten

Stockholms stad har inrättat Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm med uppdraget att analysera skillnader i livsvillkor i kommunen och föreslå åtgärder för att minska skillnader och främja en socialt hållbar utveckling i Stockholm.

Kommissionens arbete bedrivs av förvaltningsorganisationen inom fyra utpekade utvecklingsområden och ska enligt direktiv vila på vetenskaplig grund och genomföras i samverkan med fristående forskare. De forskare som kopplas till kommissionens arbete ska ta fram vetenskapliga underlag med förslag till åtgärder inom avgränsade fördjupningsområden som bidrar till att stärka den sociala hållbarheten i kommunen. Denna rapport är ett sådant underlag.

Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm ska beakta forskarnas underlag i framtagandet av delrapporter med egna rekommendationer och åtgärder inom det aktuella fördjupningsområdet. Dessa fördjupningar utarbetas med regelbundenhet fram till slutet av 2017, samtidigt som konkreta åtgärder kan implementeras.

Paul Alarcón
Hållbarhetschef
Stockholms stad

Unga i Stockholm som riskerar utanförskap och insatser som kan underlätta deras inträde på arbetsmarknaden[▼]

av

Anders Forslund^{*}

2016-06-16

[▼] Denna rapport är skriven på uppdrag av Stockholms stad. Syftet är att med grund i forskning identifiera ett antal insatser som kan underlätta arbetsmarknadsinträdet för ungdomar som riskerar utanförskap. Jag är ensam ansvarig för rapportens innehåll.

^{*} IFAU och Uppsala universitet. Författaren tackar Mattias Engdahl för hjälp med bearbetningar av data, figurer, kommentarer och uppmuntran och Shoresh Ibrahim för många förbättringsförslag. Författaren är naturligtvis själv ansvarig för alla kvarvarande brister.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Unga i riskzonen: beskrivning av gruppen	4
2.1	Data och definitioner	4
3	Etableringen på arbetsmarknaden.....	8
3.1	Hur många har klarat gymnasiet?.....	8
3.2	Inträdet på arbetsmarknaden.....	17
4	UVAS	26
5	Stockholm och landet som helhet.....	28
6	Utmaningar för målgrupperna	29
6.1	Dåliga skolresultat	29
6.2	Dåliga kontaktnät.....	30
6.3	Diskriminering.....	30
6.4	Bristande språkkunskaper.....	31
7	Beskrivning av befintliga insatser	32
7.1	Statliga insatser för arbetslösa ungdomar	32
7.2	Kommunala insatser för unga som varken arbetar eller studerar	41
7.3	Samverkan mellan stat och kommun	47
7.4	Sammanfattande kommentarer	48
8	Insatser som kan underlätta arbetsmarknadsinträdet för unga med funktionsnedsättningar eller utländsk bakgrund	49
8.1	Insatser som kan förbättra utfallen för båda grupperna	49
8.2	Insatser för unga med utländsk bakgrund.....	51
8.3	Insatser för ungdomar med funktionsnedsättningar.....	52
8.4	Sammanfattande kommentarer – vad kan fungera?.....	52

1 Inledning

Ungas arbetsmarknadsrelaterade problem har fått stor uppmärksamhet i media och i den politiska diskussionen i Sverige. Ofta har uppmärksamheten haft sin utgångspunkt i de höga arbetslöshetstalen för unga. På senare tid har dock ungdomsarbetslösheten som mått på ungdomars arbetsmarknadsrelaterade problem ifrågasatts eftersom måttet sannolikt både överdriver problemens storlek och missar viktiga problemgrupper (Engdahl och Forslund, 2016) och gruppen unga som varken arbetar eller studerar (NEET, eller på svenska UVAS) har kommit mer i fokus. Dessutom finns det klara belägg för att det finns grupper av unga som har allvarliga arbetsmarknadsrelaterade problem även om gruppen unga som helhet inte är en problemgrupp.

Denna bakgrundsbeskrivning innebär, om den är någorlunda korrekt, både att behovet av insatser för samtliga ungdomar är begränsat och att det finns grupper av ungdomar där en väl avvägd politik skulle kunna förbättra arbetsmarknadsrelaterade utfall påtagligt.

En väl avvägd politik förutsätter beslutsunderlag som belyser både vilka ungdomarna i riskzonen för problem är och hur olika typer av insatser kan tänkas påverka olika arbetsmarknadsutfall. De insatser som kan komma i fråga för ungdomar kan vara såväl statliga som kommunala¹. Den sittande regeringen har tillsatt en Delegation för Unga till Arbete (DUA) som bl.a. ska främja att överenskommelser ingås mellan Arbetsförmedlingen och kommuner för att minska ungdomsarbetslösheten. En sådan lokal överenskommelse har ingåtts mellan Arbetsförmedlingen och Stockholms stad. I denna överenskommelse regleras samarbetsformer mellan kommunen och Arbetsförmedlingen. Dessutom beskrivs de insatser för unga som var och en av parterna i överenskommelsen förfogar över.

I den här rapporten ska jag först beskriva inträdet på arbetsmarknaden för unga i Stockholm och kort peka på utmaningar som möter de utsatta grupper som kan identifieras utifrån beskrivningen av arbetsmarknadsinträdet för olika grupper, nämligen unga med funktionsnedsättningar och unga med en utländsk bakgrund. Denna beskrivning följer i stora drag den utförligare beskrivning man kan återfinna för hela landet i Engdahl och Forslund (2016). Utan en beskrivning av de ungas arbetsmarknad finns det en risk att man förbiser förhållanden som dels bidrar till dåliga arbetsmarknadsutfall, dels kan påverkas av olika typer av insatser. Efter beskrivningen av de unga stockholmarnas inträde på arbetsmarknaden ger jag en kunskapsöversikt för insatser som syftar till att åstadkomma bättre arbetsmarknadsutfall för unga i allmänhet för att

¹ Många arbetsmarknadspolitiska projekt finansieras också av Europeiska Socialfonden.

identifiera vad som skulle kunna vara verkningsfulla insatser för unga med funktionsnedsättningar och unga med utländsk bakgrund. Slutligen ska beskrivningen av grupperna och deras problem och diskussionen av insatserna användas för att identifiera eventuella luckor att täppa till när det gäller insatser.

2 Unga i riskzonen: beskrivning av gruppen

I landet som helhet vet vi att etableringen på arbetsmarknaden i normalfallet fungerar relativt väl. En stor majoritet av de unga klarar också skolan i den meningen att de går ut gymnasiet med fullständiga betyg. Men vi vet också att det finns grupper av ungdomar som möter påtagliga problem både i skolan och i arbetslivet (Engdahl och Forslund, 2016). I det här avsnittet ska jag jämföra Stockholm med landet som helhet för att se om beskrivningen av ungdomarnas utfall i Stockholm ser ut ungefär som i landet i stort. Jag ska också bryta ner bilden av Stockholm i delar av staden som på ett ungefär svarar mot stadens administrativa indelning i stadsdelar.

2.1 Data och definitioner

Analysen i detta avsnitt bygger på analysen i Engdahl och Forslund (2016), där både data och tillvägagångssätt beskrivs och motiveras mer utförligt.

Den presenterade beskrivningen bygger på bearbetningar av registerdata som finns vid IFAU. Vi har tillgång till avidentifierade uppgifter för hela den svenska befolkningen 16–65 år under perioden 1990 till och med 2010. Med hjälp av dessa data beskrivs utfall för ett antal kohorter som är födda mellan 1974 och 1990. Den första årskullen som följs, de födda 1974, observeras därmed för första gången i våra data år 1990. Samtliga individer i den årskullen följs tills dess att de har fyllt 30 år. Eftersom data inte sträcker sig längre än till och med 2010 kan inte alla årskullar följas lika länge, utan som längst 14 år (unga födda 1974–1980) och som minst 4 år (unga födda 1990). En anledning till att följa årskullarna så pass högt upp i åldrarna, som till 30 år, är att det kan ta lång tid att få fotfäste på arbetsmarknaden. Att många unga går vidare till högskolestudier innebär dessutom en senareläggning av inträdet på arbetsmarknaden.

För varje individ har vi rikhaltig information om individen, individens familj och om individens väg genom skolan och in på arbetsmarknaden.

2.1.1 Urvalsförfarandet

I analysen används två huvudsakliga individurval: (i) samtliga födda 1974–1990 som var folkbokförda i Sverige vid 16 års ålder och (ii) samtliga födda 1974–1990 som invandrade till Sverige då de var äldre än 16 år, dvs. 17–30-åringar födda utomlands observerade i data någon gång mellan 1990 och 2010. Uppdelningen efter ålder vid invandring görs för att jämföra individer som har respektive inte har haft möjligheten att påbörja gymnasiestudier i Sverige. Alla individer som uppfyller urvalsrestriktionerna används i analysen. Därför kan analysen brytas ner på mindre grupper av individer, exempelvis efter födelseregion eller förekomst av funktionsnedsättningar.

2.1.2 Utbildning

Vi använder detaljerad information om ungas utbildning från flera olika utbildningsregister. Information om gymnasieavgångar kan användas för att skilja på studieförberedande (natur- och samhällsvetenskapliga program) och yrkesförberedande utbildningar (övriga program). En viktig begränsning i data är att avgångsregistret från gymnasiet endast innehåller information om slutbetyg från gymnasiet, vilket innebär att man inte kan särskilja dem som tidigt hoppade av från gymnasiet från dem som fullföljde hela gymnasieprogrammet men utan att få ett slutbetyg. Avslutad gymnasieutbildning definieras därför som att ha lämnat gymnasieskolan med slutbetyg. Vårt att nämna är dessutom att elever som deltar i gymnasiesärskolan inte kan observeras i data då SCB inte samlar in denna information.

2.1.3 Arbetsinkomster

Den information om individers inkomster som används kommer från kontrolluppgifter från arbetsgivare. Uppgifterna avser den totala årliga arbetsinkomsten från alla arbetsgivare samt inkomsterna från enskilda anställningar.

2.1.4 Unga som varken jobbar eller studerar

För att särskilja individer som varken jobbar eller studerar används information från en rad olika källor. Vårt mått är registerbaserat, till skillnad från de mått som SCB, Eurostat och OECD rapporterar som bygger på arbetskraftsundersökningarna. För att identifiera dem som är inskrivna på gymnasiet används dels närvaroregistret (tillgängligt från 1995), dels avgångsregistret som täcker hela tidsperioden. Eftersom närvaroregistret inte finns att tillgå för perioden 1990–1994 tvingas vi anta att de som lämnade gymnasieskolan med slutbetyg under den här perioden också studerade åren innan examen. En grupp som vi därmed missar är de som har gått gymnasiet men som saknar slutbetyg.

Information om studiemedel och studiebidrag utnyttjas dock som ett komplement, vilket rimligtvis avhjälpes detta problem då det flesta som studerar vid gymnasiet också har rätt till studiebidrag. Vidare utnyttjar vi information om studier vid Komvux och registreringar vid högskola och universitet för att fånga upp dem som bedriver eftergymnasiala studier.

För att exkludera dem som arbetar eller bedriver näringsverksamhet använder vi tillgängliga inkomstregister. Som arbetande definierar vi, i enlighet med SCB, dem med inkomster från arbete eller näringsverksamhet som överstiger ett prisbasbelopp.

Till skillnad från den gängse definitionen av unga som varken jobbar eller studerar har vi valt att exkludera unga som erhåller föräldrapenning då vi inte anser det rimligt att inkludera denna grupp; frånvaro från arbetsmarknaden på grund av att man får barn eller är hemma med små barn bör i normalfallet betraktas som ett problematiskt utfall.

Värt att notera är att vi inte har någon information om eventuella gränspendlare, då dessa i regel skattar i det land som de arbetar i. Vi har heller ingen information om unga som befinner sig utomlands kortare eller längre perioder, såsom backpackers eller unga som studerar utomlands och som inte har registrerat att de har utvandrat hos Skatteverket. Gruppen som vi fångar med detta mått består därmed av unga med mycket varierande skäl till att de varken jobbar eller studerar, men som rimligtvis står längre ifrån arbetsmarknaden än de som återfinns som inskrivna på Arbetsförmedlingen.

2.1.5 Funktionsnedsättningar

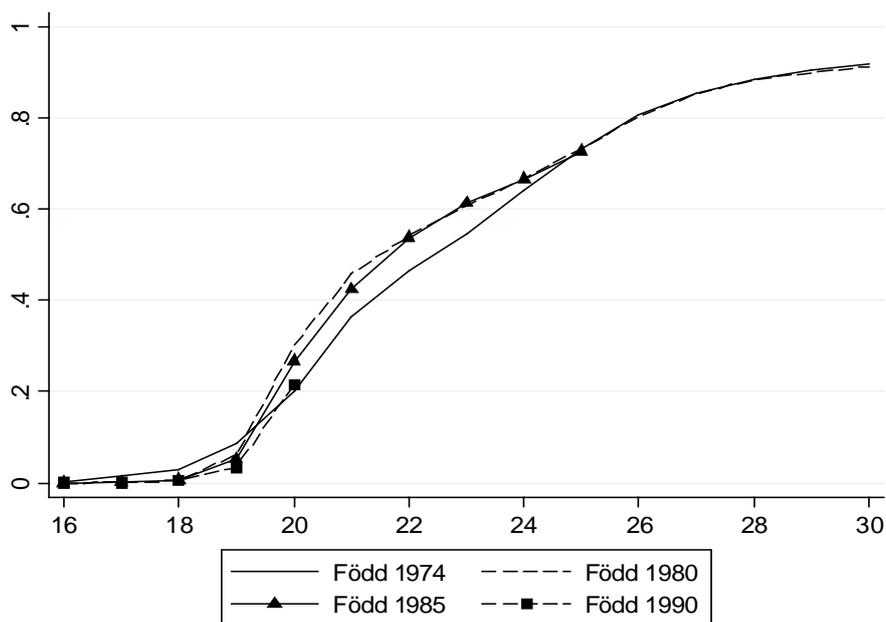
För att identifiera unga med funktionsnedsättning används flera olika källor. Vi skiljer på tre grupper: (i) unga som erhåller handikappersättning, (ii) unga med aktivitetsersättning och (iii) unga med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga registrerade av Arbetsförmedlingen. De två första grupperna identifierar vi utifrån registeruppgifter om utbetalda ersättningar, medan den sista gruppen identifieras utifrån Arbetsförmedlingens register med information om funktionsnedsättningar av fysisk, psykisk, intellektuell och socialmedicinsk karaktär som medför nedsatt arbetsförmåga.

2.1.6 Definitionen av inträdet på arbetsmarknaden

Inträdet på arbetsmarknaden definieras på samma sätt som i Erikson m.fl. (2007) och Engdahl och Forslund (2016), dvs. ”som det första året då en individ har en årsinkomst som överstiger halva medianinkomsten för en 45-

åring”. Inträdet sker alltså det år då en individ överskrider inkomstgränsen för första gången.²

För att åskådliggöra vad definitionen innebär visar Figur 1 hur stor andel av de studerade årskullarna som uppfyller inkomstgränsen för inträde på arbetsmarknaden vid olika åldrar. Vi ser att nästan ingen har trätt in på arbetsmarknaden under tonåren i någon årskull, men att andelen ökar snabbt i samband med den ålder då unga i regel lämnar gymnasieskolan.

Figur 1: Andel som har trätt in på arbetsmarknaden uppdelat på ålder

Anm.: Inträdet definieras som det år då årsinkomsten för första gången överstiger halva medianinkomsten för en 45-åring. Urvalet består av unga 16–30 år födda 1974–1990 folkbokförda i Sverige vid 16 års ålder.

Inkomstgränsen är naturligtvis godtycklig, men sannolikt måste man för att nå den ha en ordentlig kontakt med en eller flera arbetsgivare.³

² En individ kan alltså ha haft en lägre årsinkomst året därpå. Det visar sig dock inte vara ett problem då de som vid något tillfälle har trätt in på arbetsmarknaden enligt definitionen i stor utsträckning har årsinkomster som överstiger gränsen även de efterföljande åren.

³ Medianinkomsten för en 45-åring 2010 motsvarade en årsinkomst på cirka 280 000 kronor och halva medianen utgör cirka 6–7 månadslöner för en lokalvårdare (Erikson m.fl. 2007). Andelen av befolkningen som når upp till inkomstgränsen stiger med åldern och i åldrarna 30–60 år uppnås gränsen av mellan 60 och 75 procent av befolkningen (Engdahl och Forslund, 2016).

3 Etableringen på arbetsmarknaden

I det här avsnittet beskrivs ungas väg in på arbetsmarknaden. Vägen till arbetsmarknaden börjar redan i skolan, så avsnittet inleds med en beskrivning av hur många som (inte) klarar av gymnasiet med fullständiga betyg. Anledningen till att just detta utfall studeras är att det har visats att avsaknad av fullständiga gymnasiebetyg ofta går hand i hand med senare dåliga utfall på arbetsmarknaden. Denna beskrivning görs för såväl riket som Stockholm.

Därefter undersöks hur etableringen på arbetsmarknaden har sett ut för olika årskullar. Även denna beskrivning görs för såväl riket som Stockholm.

3.1 Hur många har klarat gymnasiet?

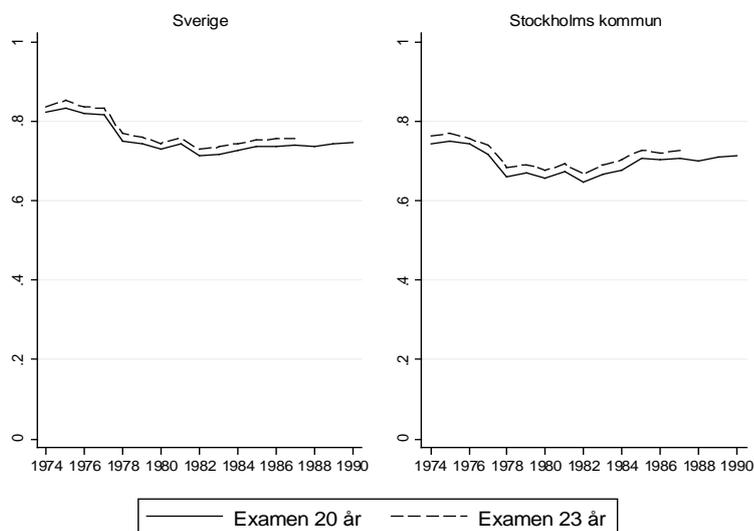
3.1.1 Stockholm och delar av Stockholm jämfört med resten av landet

I Figur 1 ser vi hur stora andelar av de studerade årskullarna som går ut gymnasiet med fullständiga betyg i hela landet och i Stockholm. Den horisontella axeln anger födelseår och den vertikala axeln visar andelen som fullföljt gymnasiet med fullständiga betyg.

Vi ser att andelen går ner bland dem som är födda sent 1970-tal; detta gäller såväl Stockholm som hela landet.⁴ Möjligen kan man se en liten uppgång bland dem som är födda i slutet av vår period i Stockholm. Genomgående för alla årskullar är att andelen som inte går ut med fullständiga betyg är högre i Stockholm än i riket. Det betyder för Stockholms del att drygt 25 procent av ungdomarna i de årskullar som är födda efter det sena 1970-talet inte går ut gymnasiet med fullständiga betyg.

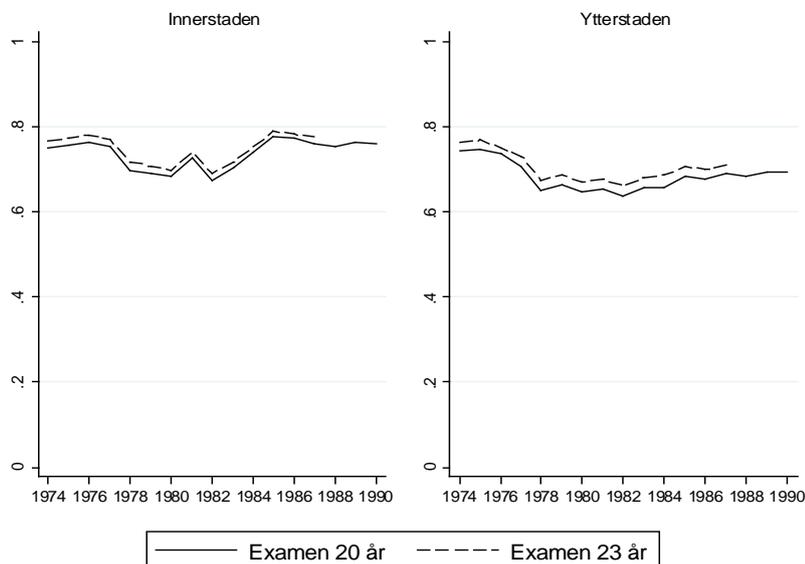
Hur stora är skillnaderna mellan olika delar av staden?

⁴ Detta hänger sannolikt samman med införandet av treåriga yrkesprogram med mer teoretiskt innehåll på gymnasiet samt det nya målrelaterade betygssystemet (Engdahl och Forslund, 2016; Björklund m.fl. (2010).

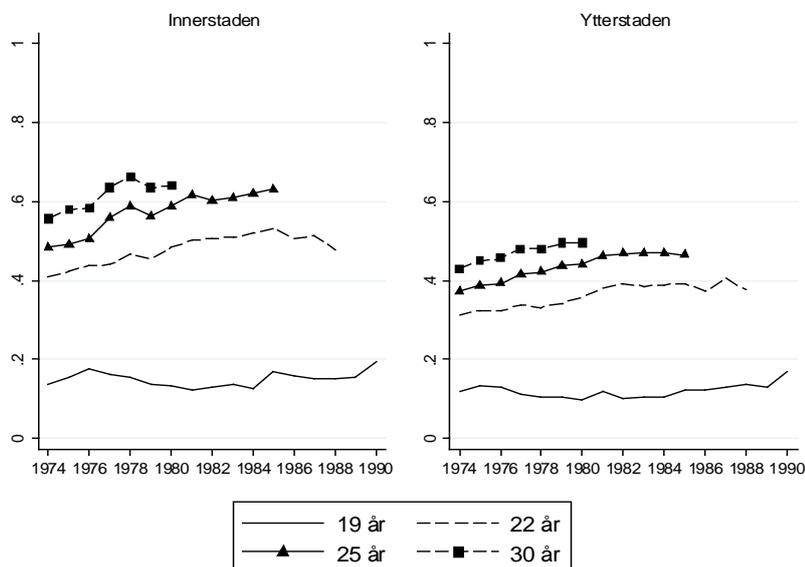

Figur 2: Andel av varje årskull som har slutbetyg från gymnasiet

I Figur 3 ser vi att skillnaderna mellan inner- och ytterstad i det stora hela är försumbara när det gäller andelen som klarar gymnasiet med kompletta betyg. Om vi istället undersöker hur många som går vidare till högre studier (Figur 4) ser vi markanta skillnader: innerstadens ungdomar går i betydligt högre grad vidare till högre studier än ungdomar från ytterstaden.

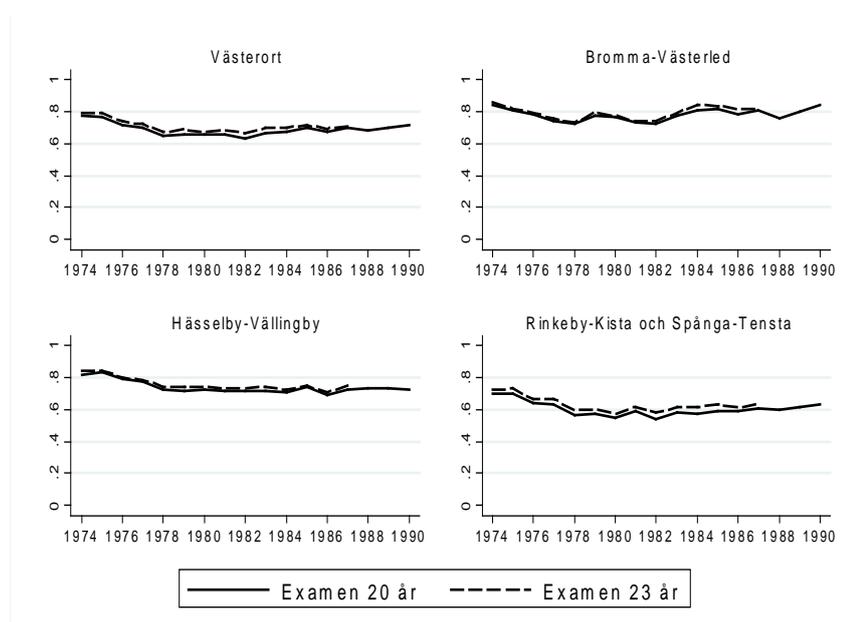

Figur 3: Andel av varje årskull som har slutbetyg från gymnasiet i inner- och ytterstaden

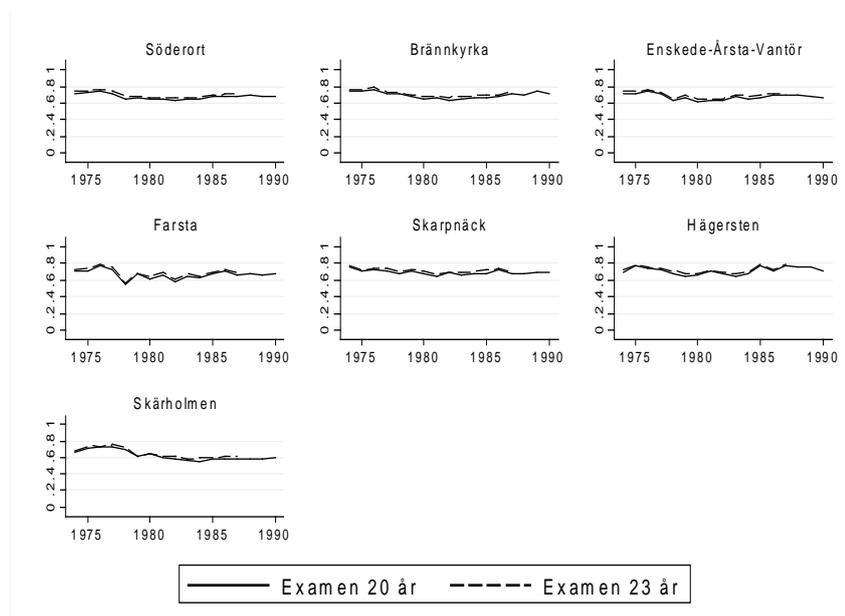
Figur 4: Andel av varje årskull som har skrivit in sig på högskola eller universitet

Stockholm utanför innerstaden är dock mycket heterogent. Hur blir bilden om man bryter ner den till delar av området? Vi börjar med att se på Västerort i Figur 5. Utvecklingen i Västerort följer ungefärligen utvecklingen i hela ytterstaden, även om variationerna möjligen är något mindre. Men vi ser också stora skillnader mellan olika stadsdelar i Västerort. Exempelvis har Bromma hela tiden en betydligt högre andel som klarar gymnasiet med kompletta betyg än genomsnittet, medan Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta ligger långt under genomsnittet.

Figur 5: Andel av varje årskull som har slutbetyg från gymnasiet i Västerort

I Figur 6 ser vi på Söderort. Även här ser vi en viss variation mellan olika stadsdelar, men det finns ingen motsvarighet till Brommas höga andelar som klarar gymnasiet. I den nedre delen av fördelningen uppvisar däremot Skärholmen stora likheter med Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta.

Figur 6: Andel av varje årskull som har slutbetyg från gymnasiet i Söderort

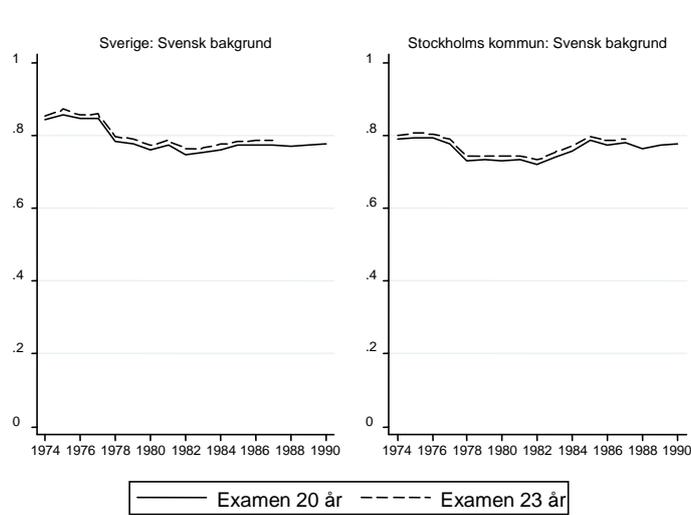
3.1.2 Svensk bakgrund jämfört med utländsk bakgrund

Vi går nu över till att visa andelar som har kompletta betyg i Stockholm i jämförelse med hela riket efter bakgrund (svensk eller inte).

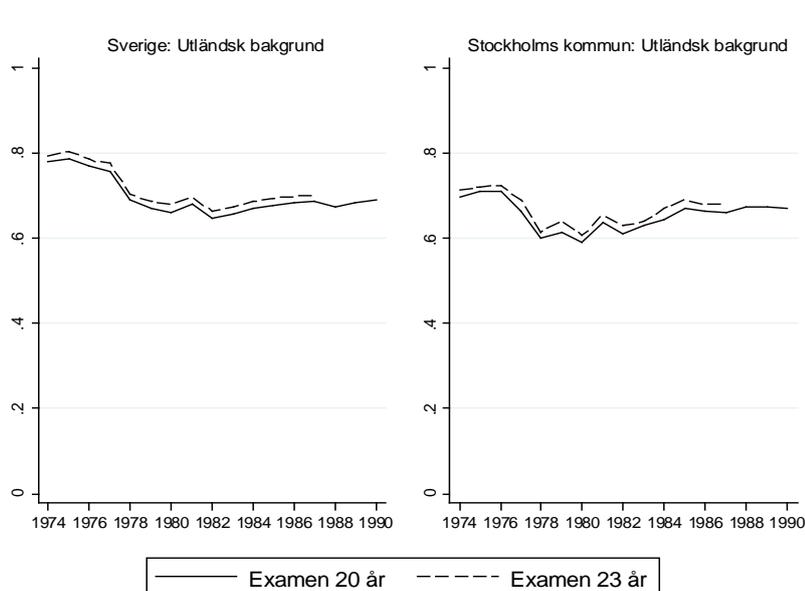
I Figur 7 visas andelarna i de studerade årskullarna som har svensk bakgrund med fullständiga gymnasiebetyg. Svensk bakgrund betyder här att man själv och ens föräldrar är födda i Sverige. Vi ser två saker.⁵ För det första är andelen för de flesta årskullar något lägre i Stockholm. För det andra är andelarna högre för dem med svensk bakgrund än för samtliga (jämför Figur 2).

Figur 8 visar utvecklingen för dem med utländsk bakgrund. Utländsk bakgrund betyder här att man själv eller minst en av ens föräldrar är född utanför Sverige. Här ser vi för det första att nivåerna genomgående är lägre än för dem med svensk bakgrund. För det andra är andelen med fullständiga gymnasiebetyg lägre i Stockholm än i resten av landet, även om skillnaden är liten bland de sista årskullarna.

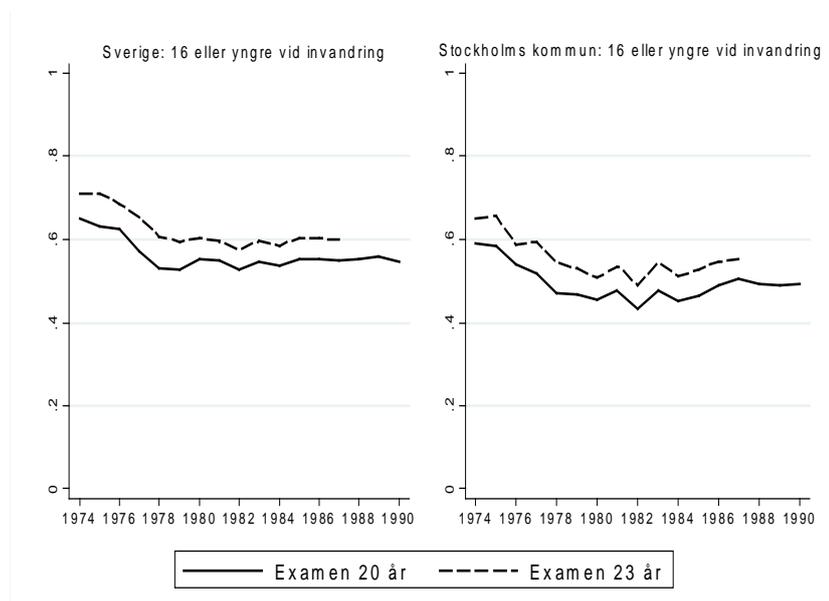
⁵ I själva verket fler. Värt att notera är att nedgången i andel med fullständiga gymnasiebetyg för dem som föddes under det sena 1970-talet går igen i väsentligen alla grupper jag redovisar.

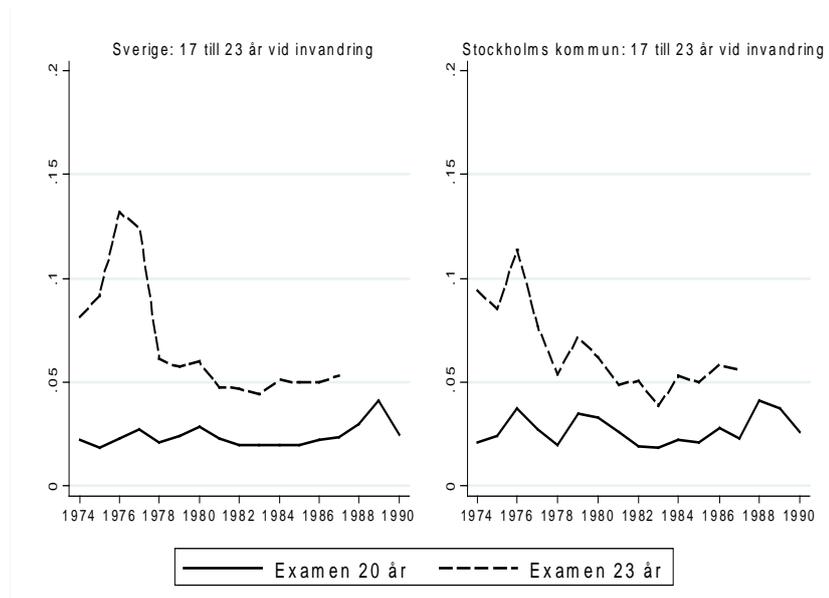
Figur 7: Andel av varje årskull med svensk bakgrund som har slutbetyg från gymnasiet

Figur 8: Andel av varje årskull med utländsk bakgrund som har slutbetyg från gymnasiet

Figur 9: Andel av varje årskull som har slutbetyg från gymnasiet som invandrade då de var 16 år eller yngre

Figur 10: Andel av varje årskull som har slutbetyg från gymnasiet som invandrade då de var 17–23 år

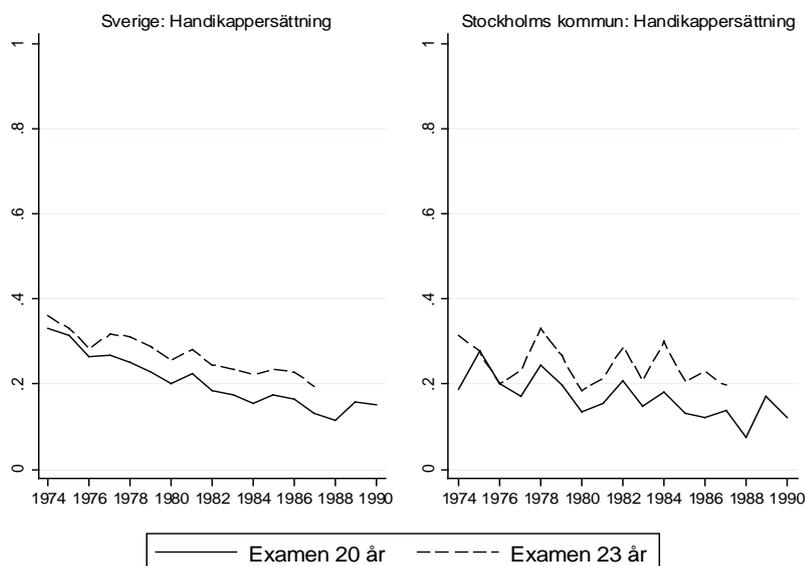
Not: För Stockholms stad visas de ungdomar som bodde i Stockholm någon gång mellan 17 och 23 års ålder.

I Figur 9 visas andelen med fullständiga gymnasiebetyg bland utlandsfödda som kommit till Sverige senast när de fyllt 16 år. Figuren visar tydligt att andelen är lägre bland utlandsfödda, även om de kommit till Sverige i en ålder som innebär att de skulle kunna gå svenskt gymnasium. Vi ser också att skillnaden mellan dem som har slutbetyg vid 23 års ålder jämfört med vid 20 års ålder (som förväntat) är betydligt större i denna grupp än i andra grupper vi undersökt. Återigen är andelen lägre i Stockholm än i resten av landet – nästan 50 % av 23-åringarna födda utomlands under 1980-talet saknade kompletta gymnasiebetyg.

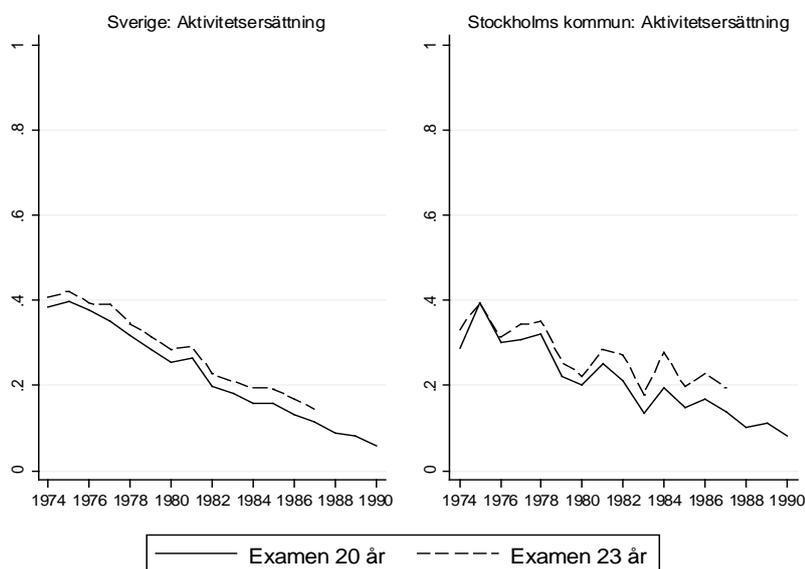
I Figur 10 ser vi motsvarande andelar för utrikes födda som kom till Sverige mellan 17 och 23 års ålder. Här är andelarna med fullständiga betyg mycket låga – bland de senast födda årskullarna är det klart mindre än 10 procent, både i Stockholm och hela landet, som klarat gymnasiet med fullständiga betyg.

3.1.3 Ungdomar med funktionsnedsättningar

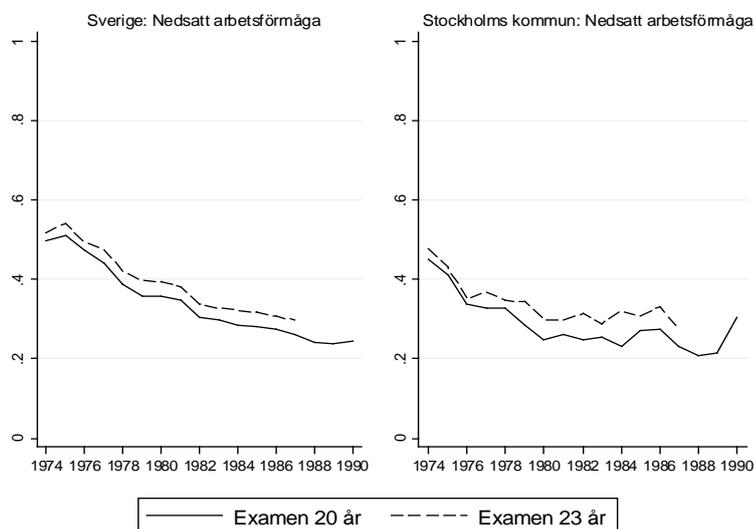
Jag går nu över till att redovisa hur ungdomar med funktionsnedsättningar har klarat gymnasiet. I våra registerdata finns inga direkta mått på funktionsnedsättningar, utan jag redovisar resultaten för tre grupper som antingen får ersättningar (handikappersättning eller aktivitetsersättning) eller som registrerats vid Arbetsförmedlingen som arbetssökande med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga. Resultaten för dessa tre grupper redovisas i Figur 11, Figur 12 och Figur 13.

Figur 11: Andel av varje årskull med handikappersättning som har slutbetyg från gymnasiet

Figur 12: Andel av varje årskull med aktivitetsersättning som har slutbetyg från gymnasiet

Figur 13 Andel av varje årskull med nedsatt arbetsförmåga som har slutbetyg från gymnasiet

Det mest slående när det gäller ungdomar med funktionsnedsättningar, oavsett vilken av de tre grupperna vi ser på och oavsett om vi ser på Stockholm eller resten av landet, är hur hög andel som inte har fullständiga gymnasiebetyg. Vidare ser vi en mer uttalad nedgång i andelen över tid än vi gör för de andra grupper av ungdomar vi undersökt.⁶

3.2 Inträdet på arbetsmarknaden

I det här avsnittet ska vi beskriva ungdomarnas inträde på arbetsmarknaden, definierat som att det inträffar första gången man når upp till halva medianinkomsten för en 45-åring.

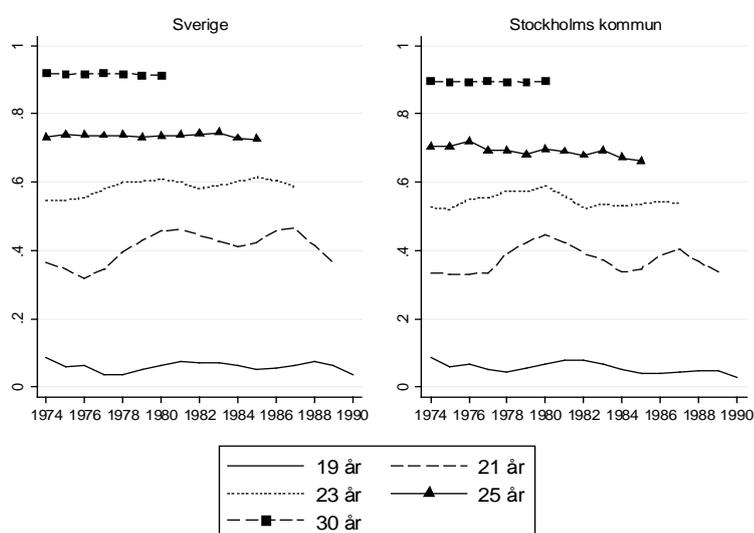
Precis som i beskrivningen av utbildningsutfall följs ett antal årskullar, och en jämförelse mellan Stockholm och hela landet görs, liksom en närmare beskrivning av utvecklingen i olika delar av Stockholm. Även i det här avsnittet tittar vi närmare på unga med en utländsk bakgrund och unga med funktionsnedsättningar.

⁶ Ett möjligt undantag är gruppen med nedsatt arbetsförmåga enligt Arbetsförmedlingen, där andelen ser ut att vara på väg uppåt.

3.2.1 Stockholm och delar av Stockholm jämfört med resten av landet

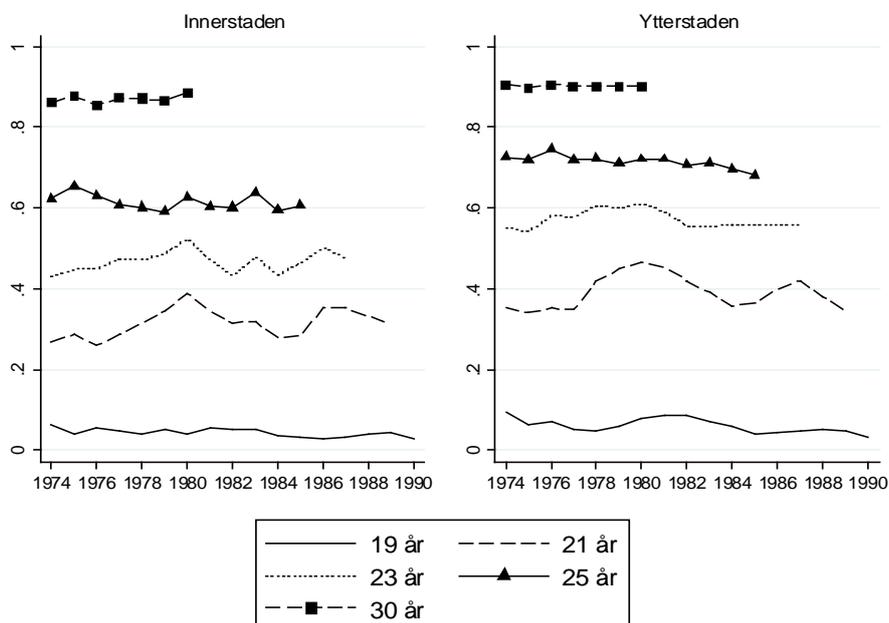
Figur 14 visar hur stor andel av varje årskull som trätt in på arbetsmarknaden vid olika åldrar (19 år, 21 år, 23 år, 25 år och 30 år) i hela landet och i Stockholm. Vi ser inga tydliga trender över tid, vare sig i riket eller i Stockholm. Däremot ser vi tydligt att inträdet bland de yngre fluktuerar påtagligt på ett sätt som sannolikt återspeglar konjunkturutvecklingen.

Det ser inte ut att vara några stora skillnader mellan Stockholm och hela landet, men det finns en svag tendens till att lägre andelar av stockholmarna har trätt in på arbetsmarknaden (utom bland 19-åringarna).

Figur 14: Andel av varje årskull som har trätt in på arbetsmarknaden vid olika åldrar

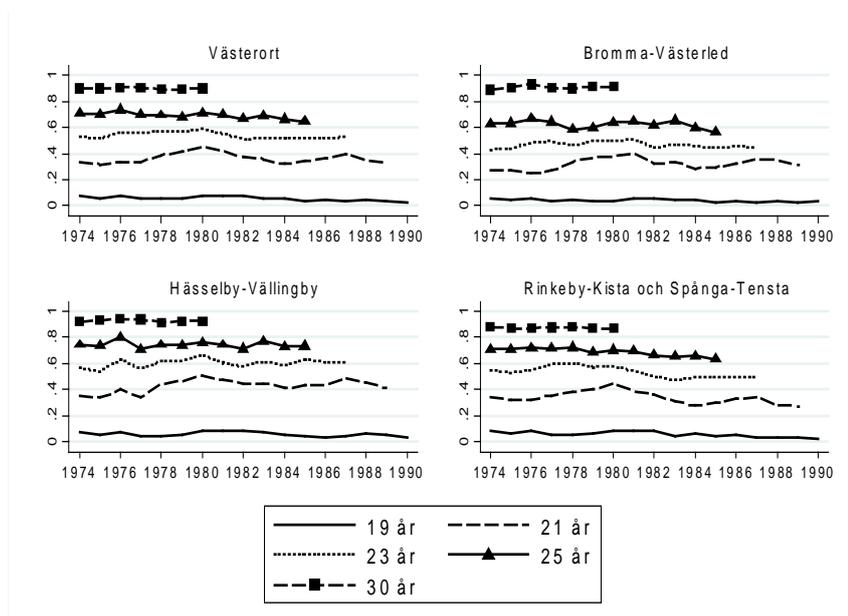
Hur ser det ut om vi jämför olika delar av Stockholm? I Figur 15 ser vi att större andelar har trätt in på arbetsmarknaden i ytterstaden oavsett ålder och födelseår. Det kan vara värt att minnas att vi inte såg några motsvarande skillnader när vi jämförde andelarna med fullständiga gymnasiebetyg i inner- och ytterstad. Sannolikt återspeglar skillnaden att, som vi såg, en betydligt högre andel från innerstaden är inskriven vid universitet och högskolor i varje årskull och ålder (Figur 4).

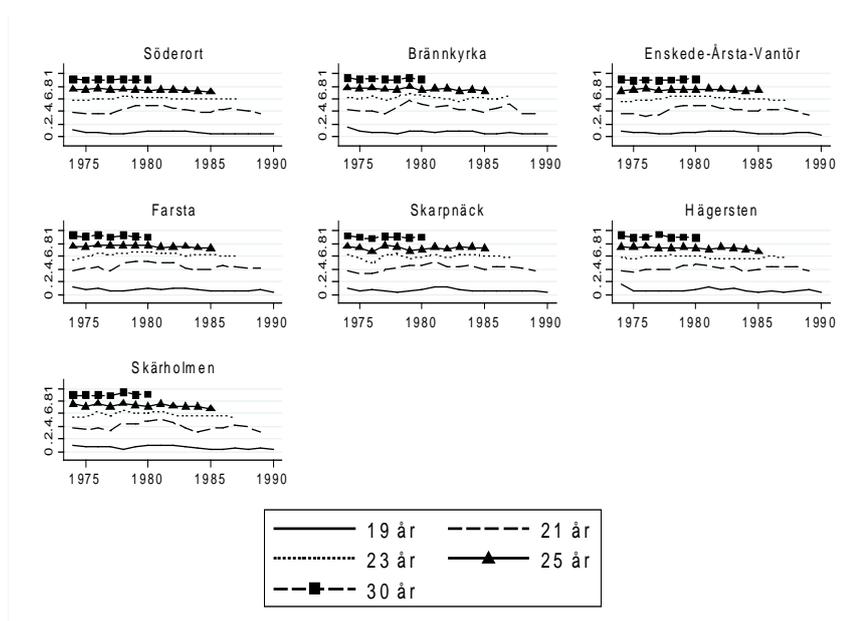
Figur 15: Andel av varje årskull som har trätt in på arbetsmarknaden vid olika åldrar i inner- och ytterstaden

Om vi tittar på olika ytterområden på samma sätt som vi gjorde när det gällde gymnasiebetyg, så ser vi Västerort med stadsdelar i Figur 16. Även om det finns skillnader mellan de olika stadsdelarna, så är de inte alls lika stora som när det gäller gymnasiebetyg. Det kanske mest glädjande är att Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta förvisso har något lägre andelar som har trätt in på arbetsmarknaden när vi ser på de äldre (där även ungdomar som har studerat på högskola börjar komma in på arbetsmarknaden), men skillnaderna är inte så stora och vid 30 års ålder har betydligt mer än 80 procent av ungdomarna härifrån faktiskt kommit in på arbetsmarknaden enligt vår definition.

I Figur 17 ser vi Söderort och stadsdelar. Även här kan vi konstatera att spridningen mellan olika stadsdelar inte är påfallande. Skärholmen, som har låga andelar som klarar gymnasieskolan med kompletta betyg har exempelvis en hög andel som har trätt in på arbetsmarknaden vid 30 års ålder.

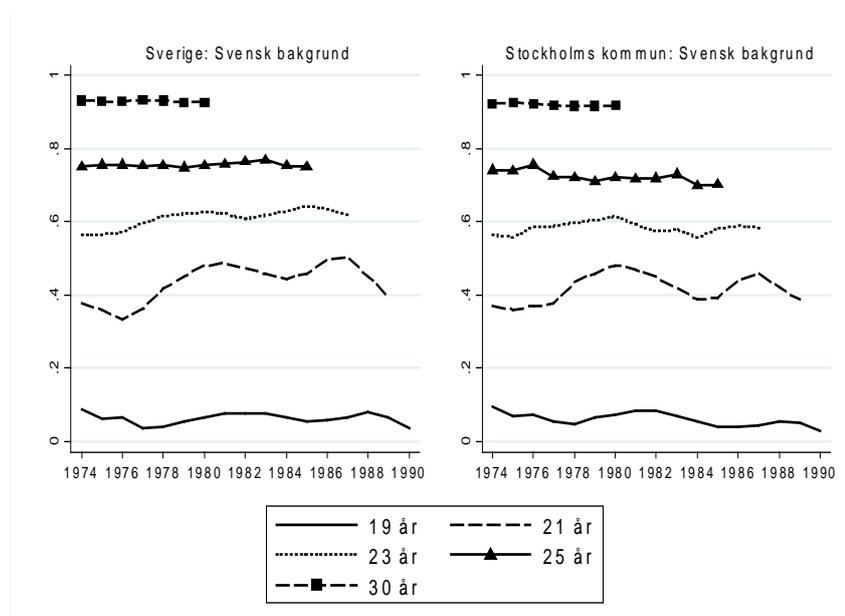
Figur 16: Andel av varje årskull som har trätt in på arbetsmarknaden i Västerort

Figur 17: Andel av varje årskull som har trätt in på arbetsmarknaden i söderort

3.2.2 Svensk bakgrund jämfört med utländsk bakgrund

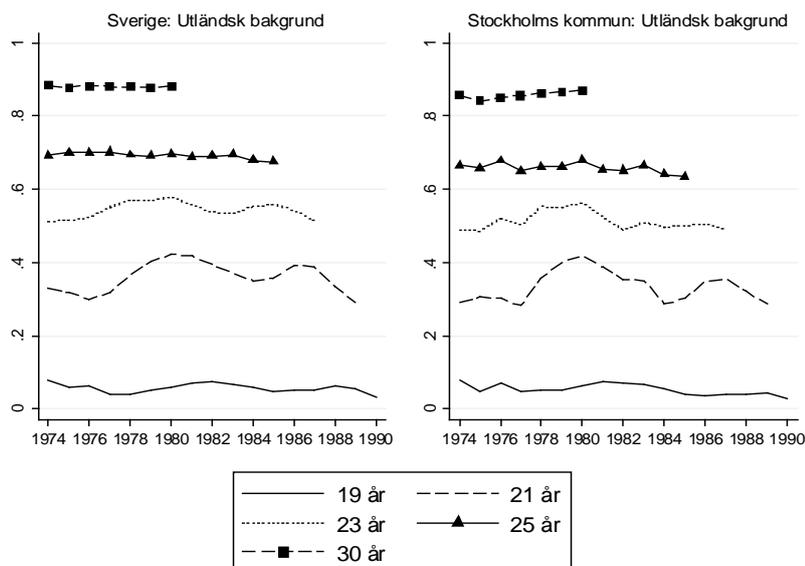
Vi ska nu se på arbetsmarknadsinträdet i Stockholm i jämförelse med hela riket efter bakgrund (svensk eller inte). I Figur 18 jämförs arbetsmarknadsinträdet mellan riket och Stockholm för ungdomar med svensk bakgrund. Andelarna är möjligen något lägre i Stockholm än i hela landet i de äldre grupperna, men skillnaden är inte dramatisk.

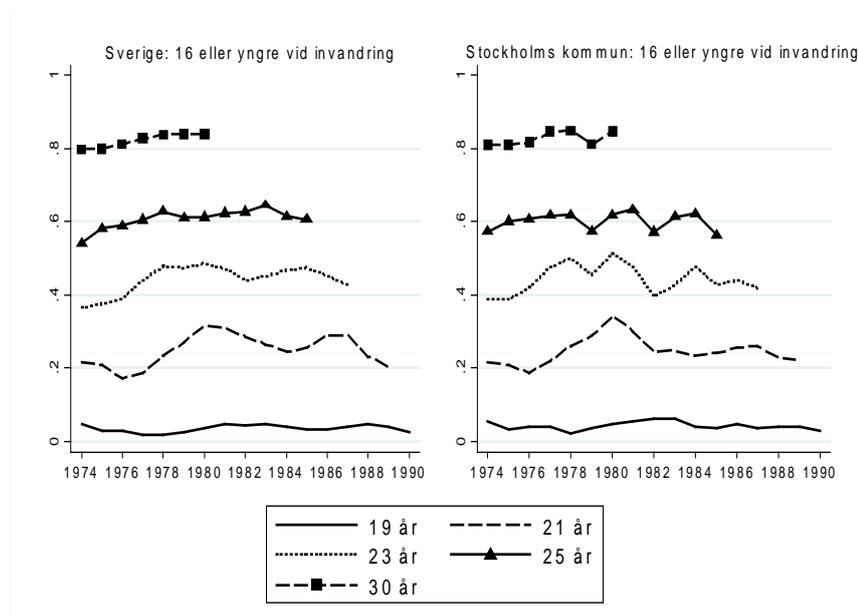
Figur 18: Andel av varje årskull med svensk bakgrund som har trätt in på arbetsmarknaden

I Figur 19 jämförs arbetsmarknadsinträdet mellan riket och Stockholm för ungdomar med utländsk bakgrund (född utomlands eller minst en förälder född utomlands). Andelarna är något lägre i Stockholm än i hela landet, men skillnaden är inte dramatisk. Figur 20 illustrerar arbetsmarknadsinträdet för dem som är utrikes födda men som kommit till Sverige vid högst 16 års ålder. Inte heller i denna grupp är skillnaden stor mellan Stockholm och resten av landet. Vi kan dock konstatera att denna grupp har lägre andelar som gått in i arbete än de som har utländsk bakgrund men är födda i Sverige. Detta kan möjligen delvis hänga samman med att de utrikes födda i mindre utsträckning fullbordar gymnasiet med fullständiga betyg (Figur 9 och Figur 10). Arbetsmarknadsinträdet för utrikes födda som anlände till Sverige mellan 17 och 23 års ålder visas i Figur 21. Här är situationen ytterligare något mer

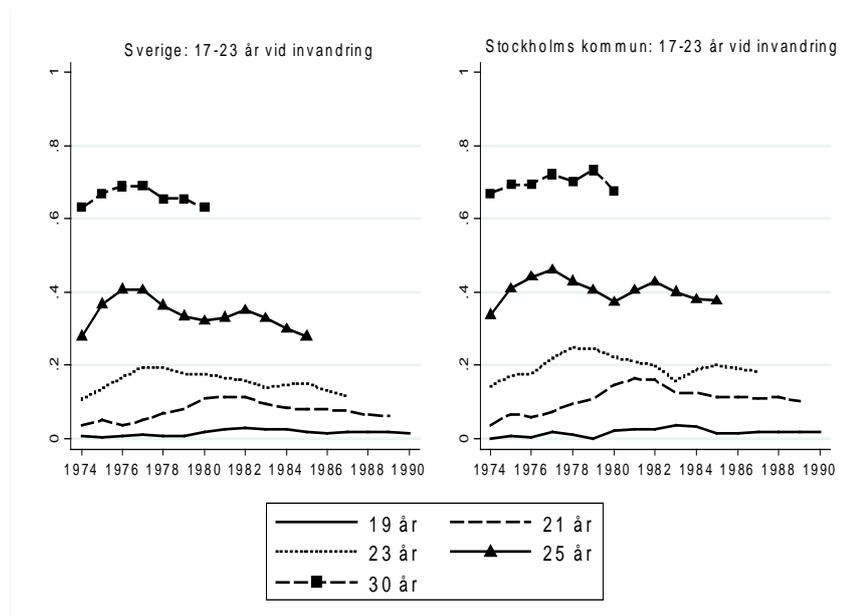
problematiser, även om skillnaderna mellan dem som har invandrat när de var äldre än 16 år jämfört med dem som kom mellan 17 och 23 års ålder inte är lika stor som när vi jämför andelar som klarade gymnasiet med kompletta betyg. Det kan också noteras att andelarna som trätt in på arbetsmarknaden bland dem som kom mellan 17 och 23 års ålder är högre i Stockholm än i hela landet.

Figur 19: Andel av varje årskull med utländsk bakgrund som har trätt in på arbetsmarknaden

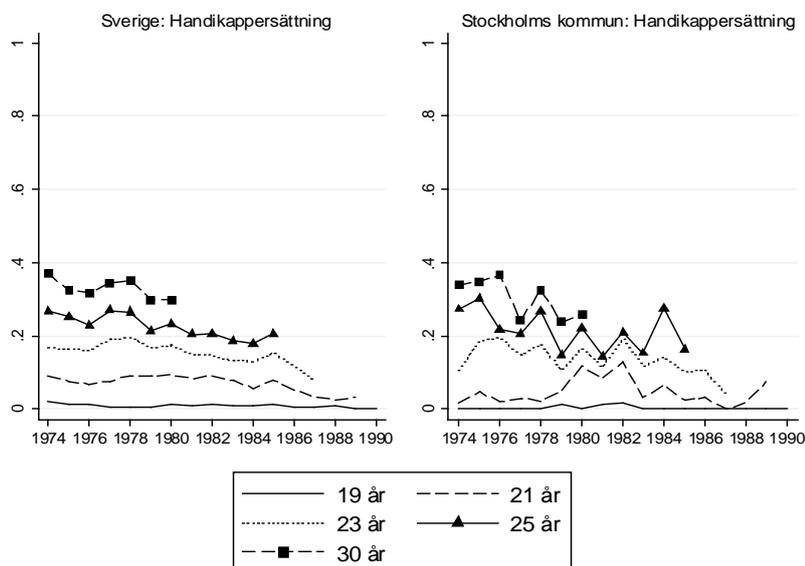
Figur 20: Andel av varje årskull som är född utomlands och som har invandrat då de var 16 år yngre som har trätt in på arbetsmarknaden

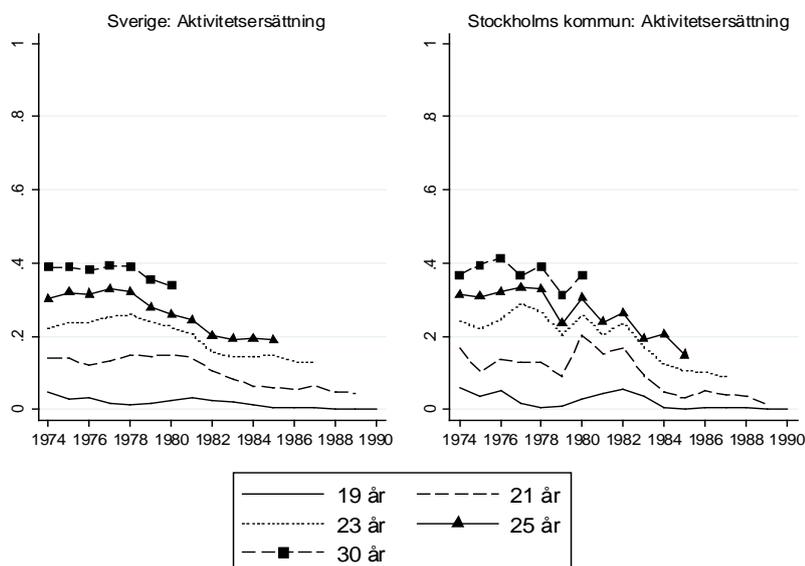
Figur 21: Andel av varje årskull som är född utomlands och som har invandrat då de var 17–23 år som har trätt in på arbetsmarknaden

3.2.3 Ungdomar med funktionsnedsättningar

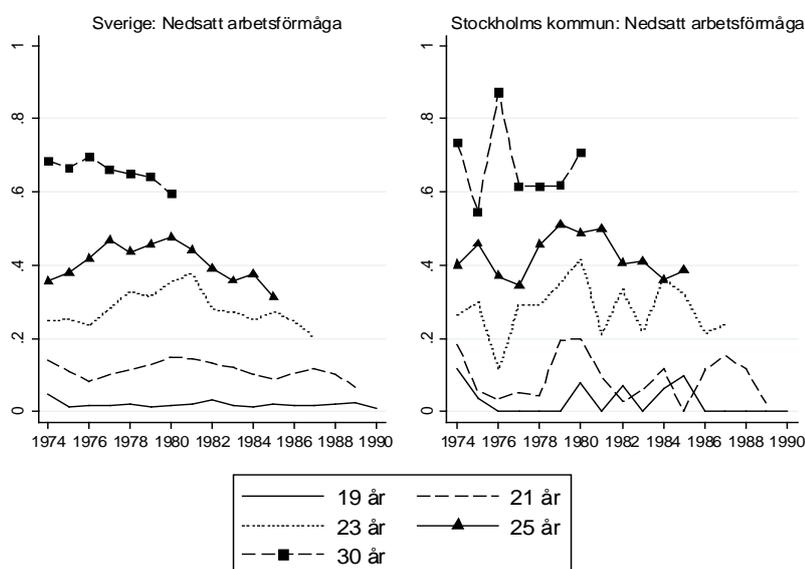
Vi såg i Avsnitt 3.1.3 att andelen ungdomar med funktionsnedsättningar som inte hade fullständiga gymnasiebetyg var hög och ökande. Man kan därför vara oroad över gruppens inträde på arbetsmarknaden. Figur 22, Figur 23 och Figur 24, som visar arbetsmarknadsinträdet för de tre grupperna med funktionsnedsättningar som vi identifierar i våra data, visar att denna oro är befogad. Ingen av de tre grupperna har höga andelar som trätt in i arbetsmarknaden, även om, föga förvånande, gruppen med arbetshandikapp som sökt jobb via Arbetsförmedlingen ligger högre än de andra på nivåer runt 60 procent i trettioårsåldern. Övriga två grupper kommer inte ens upp i 40 procent. Det verkar inte vara några påfallande skillnader mellan Stockholm och resten av landet för den här gruppen.

Figur 22: Andel av varje årskull med handikappersättning som har trätt in på arbetsmarknaden

Figur 23: Andel av varje årskull med aktivitetsersättning som har trätt in på arbetsmarknaden

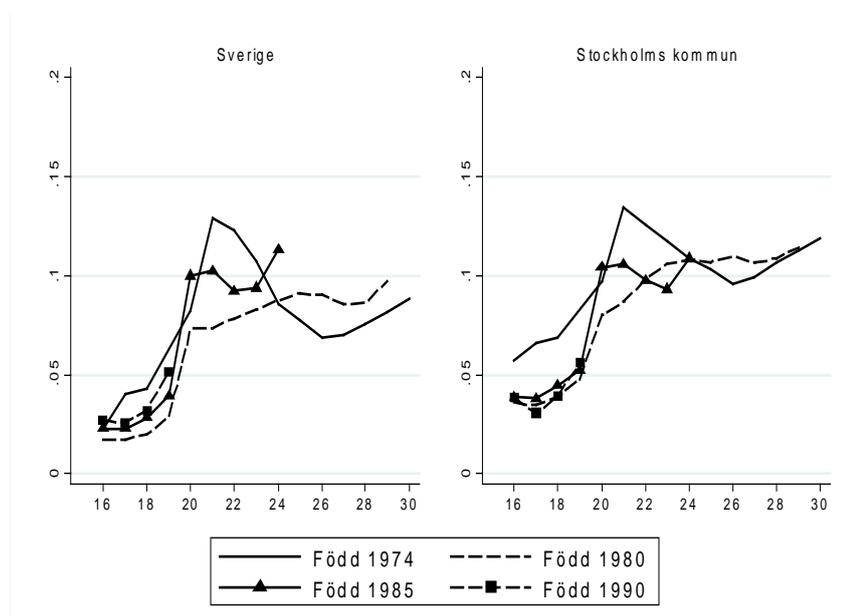
Figur 24: Andel av varje årskull med nedsatt arbetsförmåga som har trätt in på arbetsmarknaden

Unga i Stockholm som riskerar utanförskap och insatser som kan underlätta deras inträde på arbetsmarknaden

4 UVAS

Vi ska nu se på gruppen ungdomar som varken arbetar eller studerar (UVAS) och jämföra Stockholm med hela riket samt redovisa andelarna UVAS i olika stadsdelar.

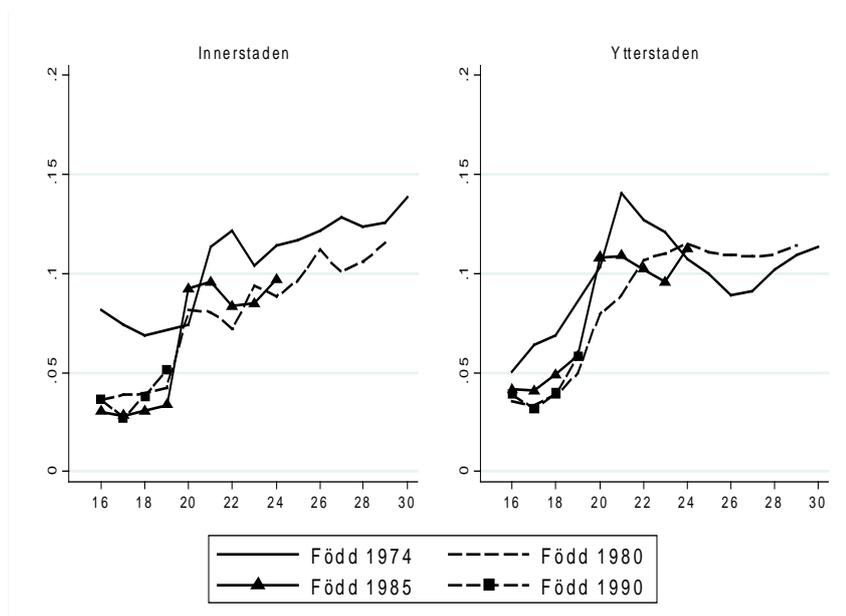
I Figur 25 ser vi andelarna UVAS i hela landet och i Stockholm. Vi ser flera saker. För det första är skillnaderna mellan Stockholm och landet som helhet inte särskilt stora. För det andra ser vi, föga förvånande, att andelarna UVAS ökar med ålder och är som lägst bland tonåringarna. Det finns också en viss tendens till att senare årskullar uppvisar något högre andelar när man rensar för de höga talen under 1990-talskrisen.⁷

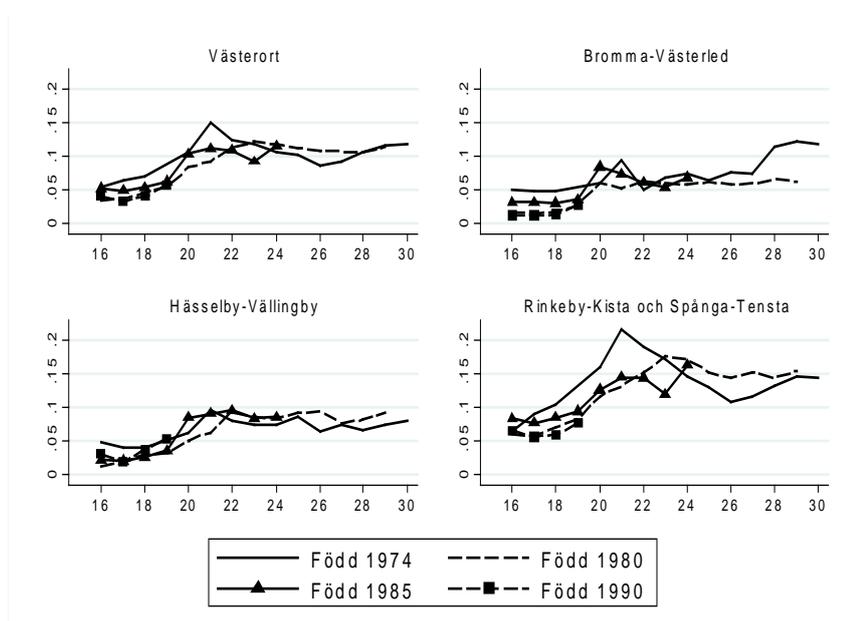
Figur 25: Andel av de unga som varken arbetar eller studerar uppdelat på ålder

I Figur 26 ser vi utvecklingen i inner- och ytterstaden. De allmänna mönstren går igen i båda delarna av kommunen, men (kanske något överraskande) är det inte entydigt lägre andelar UVAS i inner- än i ytterstaden.

⁷ Vi ser tydligt hur årskullen född 1974 (som är 17 år då verkningarna av 1990-talskrisen blir påtagliga) har höga andelar som direkt kopplar till krisåren på 1990-talet och som därför sannolikt inte på ett bra sätt representerar mer ”normala” utfall för dem som är födda under det tidiga 1970-talet.

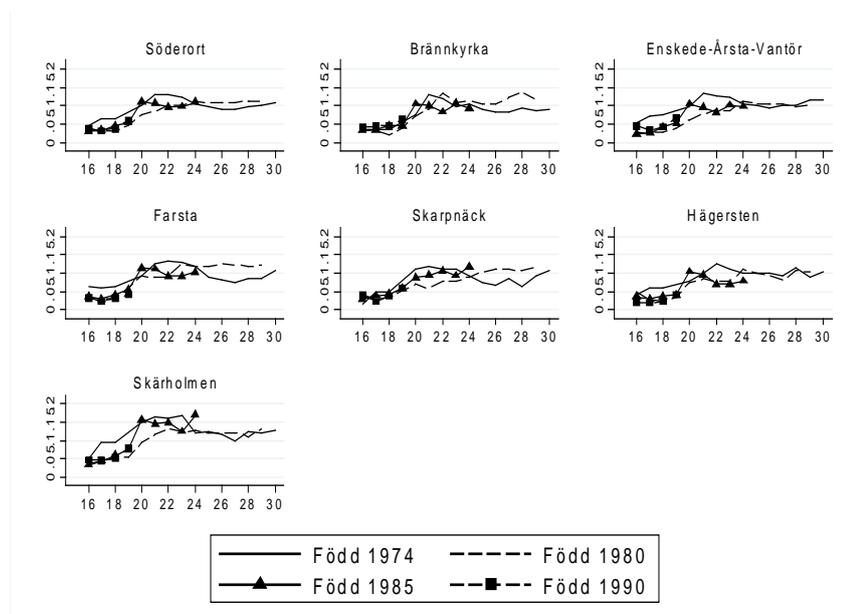

Figur 26: Andel av de unga som varken arbetar eller studerar uppdelat på ålder uppdelat på innerstaden och ytterstaden

Figur 27: Andel av de unga som varken arbetar eller studerar uppdelat på ålder i Västerort

Figur 27, som visar andelarna av UVAS i Västerort och stadsdelar i Västerort visar tydligt att spridningen är stor. Mönstren i de olika stadsdelarna är tämligen likartade (och påminner om mönstren i hela staden), men nivåskillnaderna är påtagliga mellan å ena sidan Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta och å andra sidan övriga stadsdelar.

Figur 28: Andel av de unga som varken arbetar eller studerar uppdelat på ålder i Söderort

Även i Söderort, Figur 28, ser vi samma mönster som i hela staden och en viss spridning mellan olika stadsdelar, men spridningen är mindre än den är i Västerort.

5 Stockholm och landet som helhet

I hela landet möter ungdomar med utländsk bakgrund och ungdomar med funktionsnedsättningar svårigheter vid etableringen på arbetsmarknaden samtidigt som denna process går relativt smidigt för de flesta. Ingenting av det som här redovisats för Stockholm tyder på att läget skiljer sig från förhållandena i landet i övrigt. I genomsnitt ser Stockholm ut ungefär som landet i övrigt. Det finns emellertid (föga förvånande) stora skillnader mellan olika stadsdelar, särskilt när det gäller den andel som går ut gymnasiet utan

fullständiga betyg, men också andelen UVAS. Skillnaderna är väsentligt mindre när det gäller inträdet på arbetsmarknaden.

6 Utmaningar för målgrupperna

Vi har sett att två grupper av ungdomar, till skillnad från de flesta unga, har svårigheter med att etablera sig på arbetsmarknaden. Dessa grupper är unga med funktionsnedsättningar och unga med en utländsk bakgrund. Varför har just dessa grupper problem?

6.1 Dåliga skolresultat

Gemensamt för båda grupperna är att deras skolresultat är sämre än genomsnittliga. Särskilt gäller detta ungdomarna med funktionsnedsättningar och unga som är utrikes födda. Att dessa grupper möter problem i skolan är inte svårt att förstå. Utrikes födda ska inte bara tillgodogöra sig innehållet i de ämnen de studerar, de ska dessutom göra detta på ett främmande språk samtidigt som de lär sig svenska. Eftersom utrikes födda föräldrar möter minst lika stora språkproblem har de dessutom sannolikt mindre möjligheter än inrikes födda föräldrar att hjälpa sina barn med skolarbetet. Många funktionsnedsatta har olika psykiskt relaterade diagnoser som ADHD, autism och Aspbergers syndrom. Detta gäller exempelvis den snabbt växande gruppen unga som får aktivitetsersättning. Många av dessa barn har skolsvårigheter och behöver särskilt stöd för att klara skolan.

Vi kan också notera att två skolreformer, förlängningen av de tidigare tvååriga gymnasiala yrkesutbildningarna till tre år samt de nya målrelaterade betygen, som genomfördes under 1990-talet tycks ha försvårat arbetsmarknadsinträdet särskilt mycket för unga med svaga grundskoleprestationer. Hall (2012) utnyttjade en omfattande försöksverksamhet med treåriga yrkeslinjer som föregick gymnasiereformen i delar av landet. Studien visar att de förlängda yrkesutbildningarna medförde en ökad sannolikhet att hoppa av gymnasiet för elever med låga slutbetyg från grundskolan och från icke-akademiska hem.

Hall (2013) undersökte hur risken för arbetslöshet under lågkonjunkturen 2008–2010 påverkades av om man hade gått två- eller treårig, mer teoretisk, gymnasial yrkesutbildning under det tidiga 1990-talet. För elever med låga grundskolebetyg verkar de nya linjerna även ha medfört en ökad risk för arbetslöshet.

Målrelaterade betyg infördes i den svenska skolan 1994–1996. I samband med att de målrelaterade betygen infördes ökade andelen elever utan

fullständiga grundskolebetyg. Detta ledde omedelbart till fler elever på gymnasiet individuella program. Engdahl och Forslund (2016) visade att det var en betydande andel av dem som började det individuella programmet som inte gick ut gymnasiet med fullständiga betyg.

Björklund m.fl. (2010) undersökte effekterna av det nya betygssystemet i gymnasieskolan. Analysen visade, för det första, att en lägre andel tog examen inom utsatt tid med det nya betygssystemet. Denna effekt var större i praktiska än i teoretiska program och störst för dem med låga grundskolebetyg. Effekten för yrkes eleverna med de lägsta genomsnittsbetygen (första decilen) från grundskolan var hela 27 procentenheter, det vill säga att 27 procentenheter färre av dessa elever tog examen inom utsatt tid efter betygsreformen. För det andra skattade Björklund m.fl. (2010) effekter på arbetsinkomst vid 26 års ålder. Även här återfanns de stora effekterna längst ner i betygsfördelningen från grundskolan.

I Engdahl och Forslund (2016) visade vi att ett antal arbetsmarknadsutfall är sämre för dem som saknar kompletta gymnasiebetyg även när man tagit hänsyn till andra faktorer som funktionsnedsättning och (olika mått på) utländsk bakgrund. Det tycks alltså som om det är viktigt för etableringen på arbetsmarknaden att klara gymnasiet med kompletta betyg. Därav följer det att insatser som bidrar till att färre misslyckas i skolan också rimligen kan bidra till att underlätta arbetsmarknadsinträdet för utsatta ungdomsgrupper.

6.2 Dåliga kontaktnät

En stor del av alla rekryteringar på den Svenska arbetsmarknaden sker via informella kontakter.⁸ Ett gott kontaktnät är därför en värdefull tillgång när man ska etablera sig på arbetsmarknaden (Hensvik och Skans, 2014).

Unga med utländsk bakgrund har rimligen tillgång till kontaktnät av sämre kvalitet än unga med svensk bakgrund helt enkelt därför att unga med svensk bakgrund har fler kontakter både via familj och via grannskap eftersom större andelar av familj och grannar finns på arbetsmarknaden som sysselsatta om man har svensk bakgrund. Det finns däremot ingen särskild anledning att tro att detta skulle vara en betydelsefull komplikation för unga med funktionsnedsättningar.

6.3 Diskriminering

Unga med utländsk bakgrund möter vissa typer av hinder i större utsträckning än vad som är fallet för andra ungdomar. Både försök som utnyttjar anonyma eller internetbaserade jobbansökningar (Edin och Lagerström, 2006; Eriksson

⁸ Se exempelvis Riksrevisionen (2010).

och Lagerström, 2012; Åslund och Skans, 2012), s.k. korrespondensstudier (se exempelvis Carlsson och Rooth 2007) och en studie där man ställt arbetsgivare inför hypotetiska val (Eriksson m.fl., 2012) tyder på att diskriminering mot invandrade förekommer på den svenska arbetsmarknaden.⁹ Det finns inte samma typ av evidens för personer med funktionsnedsättningar.

I den ekonomiska analysen av diskriminering skiljer man mellan preferensbaserad diskriminering, som innebär negativ särbehandling baserad på aversioner mot vissa (grupper av) personer, och statistisk diskriminering, som innebär att individer behandlas som om de har egenskaper som motsvarar de genomsnittliga i en grupp. I den befintliga forskningen finns det inte så många framgångsrika försök att fastställa vilken typ av diskriminering som är för handen. Generellt kan man säga att om diskrimineringen går tillbaka på attityder, så är det naturligt att försöka påverka dessa. Statistisk diskriminering är i ett avseende svårare, eftersom den i situationer med bristfällig information är en rationell respons. Antag att en arbetsgivare ska rekrytera till en position som kräver god talad svenska. Antag vidare att arbetsgivaren i fråga vet att nyanlända flyktingar från Irak sällan talar god svenska. Eftersom den som söker jobbet inte kan verifiera sin förmåga att tala svenska, kommer arbetsgivaren sannolikt inte att kalla nyanlända irakier till anställningsintervju. Detta skulle naturligtvis kunna innebära att en nyanländ person från Irak som faktiskt talar god svenska skulle lida av att bli bedömd enligt gruppgenomsnittet, samtidigt som vi har ett rationellt (om än förbjudet) beteende från arbetsgivarens sida.

Den uppenbara insatsen (förutom lagstiftning) mot statistisk diskriminering är att förbättra informationen. Om man kan uppvisa ett (trovärdigt) intyg på god talad svenska är risken mindre att man sorteras bort därför att de flesta i ”ens grupp” inte talar god svenska.

6.4 Bristande språkkunskaper

Ett hinder som i många fall är mer uttalat för unga med utländsk bakgrund än andra unga är vad man skulle kunna kalla en brist på ”kulturellt kapital”. Kulturellt kapital, inklusive färdigheter i det svenska språket är något man förvärvar när man interagerar med andra i ett land. Närmast per definition har nyanlända mindre av detta än andra grupper. En viktig dimension av det kulturella kapitalet i ett land är färdigheter i landets språk. Det finns också forskning som visar att goda kunskaper i mottagarlandets språk bidrar både till större jobbchanser och till högre lön för invandrade.

⁹ Åslund, Hensvik och Skans (2014) visade också att chefens bakgrund påverkar vem som rekryteras – invandrade chefer anställer oftare invandrade i jämförelse med infödda chefer.

7 Beskrivning av befintliga insatser

Arbetsmarknadspolitiska insatser för unga, liksom för andra målgrupper, kan beskrivas som kombinationer med olika inslag av ett antal basingredienser. Dessa basingredienser är förmedlingsinsatser (inklusive kontroll av arbetssökande), utbildning, praktik och anställningssubventioner. Förutom att dessa ingredienser kan blandas i olika proportioner i olika insatser, så kan de tillhandahållas av olika aktörer och på olika villkor.

I det här avsnittet beskriver jag insatserna först utifrån huvudman: stat eller kommun. Genomgången innefattar målgrupp och innehåll, men även en kvantitativ beskrivning görs för att ge en uppfattning om hur flitigt olika insatser används.

De statliga insatserna är delvis utvärderade, och genomgången i detta avsnitt sammanfattar vad befintliga utvärderingar säger om insatsernas effekter. Även statliga insatser för andra än ungdomar som står långt ifrån arbetsmarknaden kommer att diskuteras. Detta görs för att möjliggöra en bedömning av hur relevanta resultaten av dessa insatser kan vara när vi diskuterar effekterna av olika kommunala insatser för ungdomar. När det gäller de kommunala insatserna finns i princip inga utvärderingar. Man kan möjligen förmoda att statliga och kommunala insatser som har likartad utformning också borde ha likartade effekter för jämförbara målgrupper.

7.1 Statliga insatser för arbetslösa ungdomar

De statliga insatserna för arbetslösa ungdomar som jag behandlar i detta avsnitt är framför allt insatser som ges av Arbetsförmedlingen.

7.1.1 Jobbgarantin för ungdomar

Basprogrammet för ungdomar i Arbetsförmedlingens regi är *Jobbgarantin för ungdomar (UGA)*. Detta program, som är en efterföljare till den tidigare *Ungdomsgarantin*, riktar sig till alla ungdomar som har varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i minst 3 månader. I teorin ska programmet inledas med en period av jobbsökande på heltid.¹⁰ Har man fortfarande inte fått jobb efter denna period kan jobbsökandet kombineras med eller ersättas av något av Arbetsförmedlingens "normala" arbetsmarknadspolitiska program (tills nyligen typiskt *Förberedande utbildning*, *Arbetsmarknadsutbildning*, *Arbetspraktik* eller *Nystartsjobb*). Programinsatser kan dock sättas in tidigare om det bedöms

¹⁰ Martinson och Sibbmark (2010) fann emellertid via en enkät riktad till deltagare år 2009 att aktiviteterna oftast tog betydligt mindre än heltid i anspråk.

vara motiverat. Tackar man nej till garantin, så tackar man också nej till det försörjningsbidrag som erbjuds deltagarna.¹¹

Carling och Larsson (2005) samt Forslund och Nordström Skans (2006a, 2006b) studerade *Utvecklingsgarantin* (en föregångare till Ungdomsgarantin) respektive Ungdomsgarantin. Resultaten var likartade: i båda studierna skattades en nolleffekt som var resultatet av ett snabbare flöde till jobb innan en tänkt programstart och ett långsammare flöde till jobb efter programstart (för dem som faktiskt deltog i programmet). Hur kan man förstå detta? Det snabbare flödet till jobb före programstart är ett exempel på en s.k. annonseringseffekt. Om presumtiva deltagare uppfattar programmet som mindre attraktivt (exempelvis för att det "konfiskerar" tid, är dåligt betalt eller inte uppfattas som meningsfullt) försöker de att agera för att undvika programmet. Det bästa sättet att göra detta är att skaffa sig ett jobb (för dem som detta är en möjlighet för). Eftersom de flesta arbetslösa ungdomar huvudsakligen behöver söka ett jobb för att få ett, så kommer vi att se ett flöde till jobb före programstart.

Resultatet att flödet till jobb går långsammare för dem som faktiskt går in i programmet är ett exempel på en s.k. inlåsningsseffekt. Inlåsningsseffekter är att förvänta så snart ett program inte handlar om jobsökande. Effekten uppkommer därför att sökaktiviteten i normalfallet blir lägre när man deltar i ett program. Om jobsökande skulle ha lett till jobb, så kommer därför programmet att "låsa in" deltagarna. Detta är naturligtvis mest sannolikt om det handlar om deltagare som står någorlunda nära arbetsmarknaden och om konjunkturläget är gott. De flesta ungdomar står nära arbetsmarknaden, och därför bör man utgå ifrån att program som riktas till breda grupper av ungdomar utan arbete riskerar att vara behäftade med påtagliga inlåsningsseffekter. Detta innebär också att man bör kunna förvänta sig en rimligt stor "behandlingseffekt" av programmet för dem som faktiskt deltar om programmet ska bidra till att deltagarna kommer i arbete snabbare som ett resultat av deltagandet.

I detta perspektiv var strukturen på UGA:n (med en inledande period av intensivt jobsökande, som inte är förknippad med inlåsningsseffekter) mer konsistent med forskningsresultaten än föregångarnas mer ostrukturerade upplägg.

Ungdomsgarantin var ett kommunalt program där kommunerna kunde skriva kontrakt med länsarbetsnämnderna om att överta ansvaret för unga

¹¹ Detta bidrag är i normalfallet ganska blygsamt eftersom de flesta unga inte uppfyller arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen. De som inte uppfyller arbetsvillkoret får en låg dagpenning om de deltar i UGA:n.

arbetslösa. En majoritet, men långt ifrån alla, av kommunerna tecknade sådana kontrakt. Detta innebar att ungdomar kunde återfinnas både i kommunala program och i ordinarie program vid Arbetsförmedlingen. Nästan ingenting är känt om innehållet i det kommunala programmet. De två viktigaste av Arbetsförmedlingens program var *Arbetsmarknadsutbildning* och *Arbetspraktik*. Arbetsmarknadsutbildning, då som nu, handlade om yrkesutbildningar som typiskt varade i högst sex månader. Arbetspraktik innebär att man befinner sig på en arbetsplats och både utför och lär sig arbetsuppgifter utan att vara anställd. Forslund och Nordström Skans (2006a, 2006b) visade att Arbetsförmedlingens program (Arbetsmarknadsutbildning och Arbetspraktik) ledde till jobb i större utsträckning än det kommunala programmet Ungdomsgarantin om man jämför ungdomar med likartade förutsättningar. Arbetspraktik ledde på kort sikt till jobb i större utsträckning än Arbetsmarknadsutbildning. På längre sikt (två år) gav dock utbildning både högre sysselsättning och högre inkomster.

Hall och Liljeberg (2011) skattade effekter av UGA:n åren 2008 och 2009. Resultaten skiljde sig något åt för de två åren: för 2008 skattades en positiv, statistiskt säkerställd effekt på övergång till arbete av deltagandet men ingen annonseringseffekt före programinträdet. För år 2009 gällde det omvända.

7.1.2 Utbildningskontrakt

Utbildningskontrakt är en relativt ny insats som har kommit till under den sittande regeringen. Syftet med utbildningskontraktet är att unga i målgruppen, ungdomar mellan 20 och 24 år utan fullständig gymnasieutbildning, ska påbörja eller återgå till studier för att få en gymnasieexamen eller motsvarande kunskaper.

Utbildningskontraktet är en överenskommelse om att den unge ska studera inom kommunal vuxenutbildning eller folkhögskola för att fullfölja en gymnasieutbildning. Utbildningskontraktet ingås mellan den lokala Arbetsförmedlingen, kommunen och den berörda unga personen. Studier kan bedrivas på deltid och ska då kombineras med arbete, praktik eller annan arbetsmarknadspolitisk insats som stödjer eller motiverar den unga personen att påbörja eller genomföra sina studier.

Ytterst få ungdomar har hittills påbörjat insatsen (741 kontrakt i mars 2016). Det låga antalet kontrakt och det faktum att åtgärden endast funnits under en kort tid gör att vi inte vet något om effekterna. Det vi kan notera är att det faktum att arbetsmarknadsutfallen för unga med kompletta gymnasiebetyg är väsentligt bättre än utfallen för unga utan fullständiga betyg inte i sig innebär att man kan förbättra sina arbetsmarknadsutfall genom att i efterhand

komplettera och göra sin gymnasieutbildning fullständig – det finns inga empiriska studier av den kausala effekten av att på detta sätt och för denna grupp skaffa mer utbildning.

7.1.3 Yrkesintroduktionsanställningar

Yrkesintroduktionsanställningar (YA-anställningar) riktas till ungdomar som ännu inte fyllt 25 år vid anställningstillfället och saknar relevant yrkeserfarenhet. En YA-anställd anställs för minst 6 månader och vanligast är att anställningen är 12 månader. Lönen till en YA-anställd är lägst 75 procent av den kollektivavtalade minimilönen om sådan finns i tillämpligt avtal. Om minimilön saknas utgår lön enligt vad som brukar tillämpas vid nyanställningar på arbetsplatsen efter lokal förhandling. I regel består 25 procent av arbetstiden i en yrkesintroduktionsanställning av utbildning. Utbildnings- och handledningsinnehåll regleras genom avtal där en partsgemensam grupp tar fram centrala riktlinjer. Statliga subventioner för YA-anställningar lämnas till personer som fyllt 15 men inte 25 år. De flesta avtal saknar skrivningar gällande den YA-anställdes lägsta ålder. En förutsättning för YA-anställning är dock att den anställde inte har elevstatus; endast ett avtal riktar sig uttryckligen till arbetslösa utan relevant yrkeserfarenhet inom branschen.

Även unga som har relevant yrkeserfarenhet ska kunna få ett YA-jobb om de varit arbetslösa mer än 90 dagar under de senaste fyra månaderna. I YA-avtalen riktas i regel dock anställningar till personer utan relevant yrkeserfarenhet. I vissa avtal finns krav på tidigare utbildning, främst gymnasial yrkesutbildning, för att kunna bli föremål för en YA-anställning.

Efter avslutad anställning utfärdar arbetsgivaren ett intyg över vilka arbetsuppgifter den anställde utfört samt, om den anställde vill, ett skriftligt omdöme. Vissa utbildningar ska även resultera i ett yrkesbevis. Anställningen ska omfatta heltid även om det förekommer undantag från detta.

Inom vissa avtalsområden utgår en handledarsättning till handledaren under YA-perioden. Inom andra områden ska handledaren genomgå en handledarutbildning. Det finns även reglerat i vissa avtal om maximalt antal YA-anställda beroende på arbetsplatsens storlek. Ytterligare regler återfinns inom vissa avtal gällande maximalt antal YA-anställda per handledare.

Antalet anställda med en yrkesintroduktionsanställning har blivit mycket begränsat (848 personer i mars 2016) och någon utvärdering av insatsens effekter finns inte. Anställningarna regleras också i kollektivavtal som ser olika ut inom olika avtalsområden. Detta innebär att både målgrupp och effekter kan variera mellan avtalsområden. Även om unga med kort utbildning och utan yrkeserfarenhet kan bli anställda på YA-jobb, så är anställningsformen

sannolikt inte i första hand riktad till unga som står långt ifrån arbetsmarknaden; insatsen bör nog snarast ses som ett första steg mot mer arbetsplatsförlagd yrkesutbildning och inte i första hand en arbetsmarknadspolitisk insats.

7.1.4 Traineejobb

Ett *Traineejobb* innebär att man arbetar upp till halvtid hos en arbetsgivare samtidigt som man studerar minst 25 procent på gymnasial nivå och utbildar sig inom yrket. Man kan få Traineejobb inom välfärdssektorn, till exempel inom sjukvården, på skolor, på äldreboenden, på fritidshem eller med personer som har en funktionsnedsättning eller inom bristyrken. Man får lön för tiden man arbetar. Arbetsgivaren får en subvention som maximalt kan uppgå till 85 procent eller 510 kronor per arbetsdag (Traineejobb inom välfärdssektorn) eller 50 procent eller 300 kronor per arbetsdag (Traineejobb inom bristyrken). Arbetsgivare får även ett bidrag om 100 kronor per arbetsdag för handledning.

För att kunna komma i fråga för Traineejobb ska man ha fyllt 20 men inte 25 år, ha en fullföljd gymnasieutbildning eller motsvarande, ha varit arbetslös på heltid i minst tre månader (Traineejobb inom ett bristyrke) eller minst sex månader (Traineejobb inom välfärdssektorn) och ha börjat eller vara på väg att börja en reguljär yrkesutbildning på gymnasial nivå på minst 25 procent inom traineejobbets yrkesområde.

Åtgärden är ny och har haft mycket få deltagare (118 personer i mars 2016) och är inte utvärderad. Det är oklart hur insatsen förhåller sig till YA-jobb, och precis som i fallet med YA-jobben verkar det mindre sannolikt att insatsen i första hand kommer att nå unga som står långt ifrån arbetsmarknaden. Möjligen innebär den höga subventionsnivån en drivkraft för arbetsgivare att föredra traineejobben. Å andra sidan är utbildningsdelen i YA-jobben framtagen via överenskommelser mellan fack och arbetsgivare, vilket skulle kunna innebära att utbildningen uppfattas som mer adekvat inom YA-jobben än inom traineejobben.

7.1.5 Sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar

Alliansregeringarna införde *sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar* i två steg 2007 och 2009. Tanken med insatsen var att öka efterfrågan på ungdomars arbetskraft och därmed minska ungdomsarbetslösheten. Sänkningen togs bort av den sittande regeringen.

Egebark och Kaunitz (2013) studerade effekterna av sänkningen år 2008. Studien fann positiva men relativt små effekter av reformen: de sänkta arbetsgivaravgifterna bidrog enligt skattningarna till att det skapades 6 000–10 000 nya jobb för målgruppen på kort sikt. Minskningen av skatteintäkterna

för att uppnå detta blev ungefär 10 miljarder kronor under år 2008. De minskade skatteintäkterna per skapat jobb var alltså ansevärt (mellan 1 och 1,6 miljoner kronor per jobb). Författarna fann vidare att den skattade effekten för ungdomar med yrkesutbildning var större än den genomsnittliga effekten. För tidigare arbetslösa ungdomar hittades däremot ingen effekt.

En sänkning av kostnaderna för alla ungdomar var alltså inte en verkningsfull insats för unga som stod långt ifrån arbetsmarknaden. Man kan tolka detta som att den genomsnittliga effekten blir liten därför att de flesta unga skulle ha fått jobb ändå. Det faktum att insatsen inte var riktad till dem som stod långt ifrån arbetsmarknaden innebar att arbetsgivarna i huvudsak anställde de unga som skulle ha anställts ändå och därmed blev insatsen inte verkningsfull för de svaga grupperna.

7.1.6 Arbetsmarknadsutbildning

En Arbetsmarknadsutbildning är en yrkesutbildning som upphandlas av Arbetsförmedlingen. Syftet är att påskynda deltagarens övergång från arbetslöshet till arbete, men också att tillgodose företagets kompetensbehov. Kurserna är normalt högst sex månader långa, och under utbildningen utgår aktivitetsstöd (motsvarande ersättningen från a-kassan) eller en (mycket lägre) utvecklingsersättning om man är 18–24 år gammal och inte har rätt till ersättning från a-kassan. Programmet är öppet för inskrivna arbetslösa i alla åldrar, även ungdomar.

De Luna m.fl. (2008) skattade effekter av yrkesinriktad Arbetsmarknadsutbildning för olika deltagargrupper som gick in i programmet 2002–2004. De skattade effekterna för ungdomar låg nära genomsnittet (som var starkt positivt¹²) för alla grupper.¹³ De skattade effekterna för gruppen med högst 9 års fullbordad utbildning (inte enbart unga) var betydligt bättre än för genomsnittet. Detsamma gällde gruppen utomeuropeiskt födda.

Regnér (2014) skattade effekterna av Arbetsmarknadsutbildning 1999–2006 för olika grupper av deltagare med funktionsnedsättningar som medförde nedsatt arbetsförmåga. De skattade effekterna var i genomsnitt (för alla grupper) positiva; effekten för ungdomar var ungefär genomsnittlig och effekten var större för dem med enbart obligatorisk skola.

Om dessa resultat är tillämpliga även ett antal år senare, så tyder de på att yrkesutbildning kan vara ett verksamt medel för att förbättra

¹² Skattade effekter för senare år tyder på avsevärt sämre genomsnittliga effekter. Se exempelvis Arbetsförmedlingen (2015).

¹³ För visa utfall något bättre effekter, för andra tvärt om.

arbetsmarknadsutfallen för svaga grupper på arbetsmarknaden, sannolikt även ungdomar som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Det kan vara värt att notera att utbildningar som liknar dem som ges inom ramen för Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildning också ges inom ramen för *Yrkesvux*. Yrkesvux är kommunal yrkesinriktad vuxenutbildning med statsbidrag. I en betydande utsträckning ges samma kurser av samma kursanordnare inom både arbetsmarknadsutbildningen och Yrkesvux. En viktig skillnad är att deltagarna i arbetsmarknadsutbildningen får sin försörjning genom aktivitetsstöd (motsvarande ersättning från a-kassan), medan deltagarna i Yrkesvux får ta studiemedel.¹⁴ Yrkesvux har dock aldrig utvärderats.

7.1.7 Arbetspraktik

Arbetspraktik (AP) syftar till att förbättra arbetslösas arbetsmarknadsläge genom yrkeslivserfarenhet och arbetsgivarkontakter. Deltagarna utför arbetsuppgifter på vanliga arbetsplatser, men är inte anställda. I stället får deltagarna aktivitetsstöd motsvarande vad de skulle få från a-kassan. Programmet varar normalt i högst sex månader. Programmet är öppet för inskrivna arbetslösa i alla åldrar.

Forslund m.fl. (2013) skattade effekter av arbetspraktik för deltagare som gick in i programmet 1999–2006. Effekterna för ungdomar var nära de skattade genomsnittliga effekterna för samtliga grupper.¹⁵ Effekterna var bättre för högutbildade (eftergymnasial utbildning) än för övriga. De skattade effekterna för utomeuropeiskt födda var ungefärligen genomsnittliga. Forslund m.fl. (2013) jämförde också arbetspraktik och arbetsmarknadsutbildning och drog slutsatsen att arbetslösa som stod längre från arbetsmarknaden drog större nytta av utbildningen än av praktiken.

Sammanfattningsvis finns det alltså indikationer på att praktik kanske inte ska vara en förstahandsinsats för dem som står långt ifrån arbetsmarknaden.

7.1.8 Insatser för arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden

Det finns inga studier av insatser för unga som står långt ifrån arbetsmarknaden, framför allt därför att det inte har funnits särskilda insatser för den målgruppen. Det finns emellertid ett antal utvärderingar av arbetsmarknadspolitiska program för arbetslösa med en svag anknytning till arbetsmarknaden. Resultaten i dessa studier kan rimligen säga något om effekterna av program för unga som står långt ifrån arbetsmarknaden.

¹⁴ Statskontoret (2012) ger en god beskrivning av de två typerna av utbildning och visar också att Arbetsförmedlingen betalar väsentligt mer för sina kurser än vad kommunerna gör.

¹⁵ De skattade genomsnittliga effekterna var positiva, men betydligt mindre än för Arbetsmarknadsutbildning under samma period.

En första typ av insatser som ryms inom denna kategori är temporära riktade subventioner för att anställa långtidsarbetslösa. Forslund m.fl. (2004) skattade effekter av anställningsstöd för långtidsarbetslösa och Sjögren och Vikström (2015) skattade effekter av nystartsjobb. Enligt båda studierna bidrar subventioner av detta slag påtagligt till de långtidsarbetslösas möjligheter att gå från arbetslöshet till (osubventionerat) arbete. När det gäller anställningssubventioner finns det klara belägg för att de s.k. undanträngningseffekterna är betydande.¹⁶ Undanträngningseffekter innebär att den som anställer någon med en subvention väsentligen låter bli att anställa någon utan subvention. Av detta skäl är det viktigt att subventionerade anställningar används för dem som verkligen står långt från arbetsmarknaden, så att den som trängs ut har väsentligt bättre förutsättningar att hitta arbete än den som blir anställd med subvention.

En andra typ av insatser för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden kan kallas kraftigt förstärkta förmedlingsinsatser. Johansson och Åslund (2011) skattade effekterna av programmet SIN som riktades till invandrade arbetslösa som ansågs vara anställningsbara. Insatsen innebar framför allt en mycket hög personaltäthet.¹⁷ Resultaten i Johansson och Åslund (2011) visade att insatsen bidrog till ett påtagligt snabbare flöde ur arbetslöshet och till jobb.

Liljeberg och Lundin (2010) utvärderade försöksverksamheten Jobbnätet, som bedrevs vid ungefär hälften av förmedlingskontoren i Stockholm. Insatsen riktades till långtidsarbetslösa i den dåvarande aktivitetsgarantin (föregångaren till den nuvarande jobb- och utvecklingsgarantin) och innebar även den en kraftig ökning av personaltätheten (antalet arbetslösa per handläggare kan ha minskats från runt 70 till mellan 10 och 20). Även jobbnätet bidrog enligt Liljeberg och Lundin (2010) till att deltagarna gick påtagligt snabbare från arbetslöshet än kontrollpersoner vid de förmedlingskontor i Stockholm som inte var med i försöket.

Både Johansson och Åslund (2011) och Liljeberg och Lundin (2010) gjorde kalkyler som innebar att det påskyndade flödet från arbetslöshet till jobb var tillräckligt stort för att göra insatserna samhällsekonomiskt lönsamma trots den mycket kraftiga ökningen i antalet handläggare.

¹⁶ Se exempelvis översikten i Calmfors m.fl. (2004).

¹⁷ Verksamheten byggde egentligen på ”supported employment”, men intervjuer med berörda tyder på att insatsen framför allt bestod av en högre handläggartäthet.

7.1.9 Insatser för personer med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga

De flesta statliga insatserna vid Arbetsförmedlingen, och alla som jag hittills redogjort för, är avsedda för personer som inte har en permanent nedsatt arbetsförmåga. Programmen är därför alltid tänkta som tillfälliga (om än ibland relativt långvariga) lösningar för dessa individer. Men det finns också personer som har en permanent (eller åtminstone mycket långvarigt) nedsatt arbetsförmåga och som därför inte kan förväntas få ett jobb på marknadsmässiga villkor. Arbetsförmedlingen har ett antal insatser även för denna målgrupp: *Samhall*, *Lönebidrag*, *Offentliga skyddade arbeten (OSA)*, *Utvecklingsanställning*, *Trygghetsanställning*. Lönebidrag är en lönesubvention som normalt kan lämnas under högst fyra år, Utvecklingsanställningen är en anställning med subvention som ska vara anpassad efter den anställdes förutsättningar och särskilda behov och som varar ett år; Trygghetsanställningen är som utvecklingsanställningen med en varaktighet på fyra år. Samhall är en koncern som anställer personer med funktionsnedsättningar med en förhoppning om att anställningen inte bara ska ge försörjning och produktion, utan att den även ska vara utvecklande för individen.

Insatserna för personer med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga är i stort sett aldrig utvärderade. Detta beror sannolikt främst på att verksamheten i programmen inte alls på samma uppenbara sätt som för andra arbetsmarknadspolitiska program syftar till att deltagarna ska gå till en anställning på den reguljära arbetsmarknaden. I stället är det viktigaste kriteriet på framgång att rätt personer får ta del av stöden. Det handlar mer om att ge deltagarna ett värdigt liv än att många ska gå till reguljära jobb. I själva verket bör man bli oroad över att fel personer har fått stöden om många snabbt lämnar programmen för ordinarie jobb.

Det finns dock en relevant utvärdering. Angelov och Eliasson (2014) studerade lönebidrag, OSA och anställning hos Samhall. Författarna fann stora positiva effekter för programdeltagarna – högre förvärvsinkomst, disponibel inkomst och sysselsättning på både kort och medellång sikt – men också negativa effekter på osubventionerad sysselsättning, vilket tyder på att programmen hade inlåsnings effekter.

7.2 Kommunala insatser för unga som varken arbetar eller studerar¹⁸

Insatser för unga stockholmare hanteras av flera nämnder och förvaltningar. Arbetsmarknadsförvaltningen ansvarar för *Vuxenutbildning*, *SFI*, *Jobbtorg Stockholm*, *Sommarjobb för ungdomar* samt *det Kommunala aktivitetsansvaret för unga mellan 16 och 19 år*. Utbildningsförvaltningen ansvarar för *Grundskole- och Gymnasieutbildning* samt för att i samverkan med Arbetsmarknadsförvaltningen nå unga i målgruppen för det kommunala aktivitetsansvaret. Socialförvaltningen samordnar de sociala insatserna för unga i staden, medan stadens 14 stadsdelsförvaltningar genomför sociala insatser och prövningar och beslut om ekonomiskt bistånd. Insatserna har tre huvudsakliga målgrupper bland de unga: arbetslösa med ekonomiskt bistånd som är högst 25 år gamla, 16–19-åringar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret och 20–25-åringar som varken arbetar eller studerar.

7.2.1 Insatser inom Arbetsmarknadsförvaltningen

7.2.1.1 Jobbtorg Stockholm

Hösten 2007 beslutade kommunfullmäktige i Stockholms stad att så kallade *Jobbtorg* skulle införas som en del av försörjningsstödsverksamheten i stadens alla stadsdelar från och med 1 januari 2008. Sedan 1 juli 2011 ligger ansvaret för jobbtorgen hos Arbetsmarknadsförvaltningen. Jobbtorg Stockholm består av ett antal lokala jobbtorg och den centrala enheten *Jobbstart*. Jobbtorg Stockholm erbjuder stöd och coachning till arbetslösa med social problematik eller försörjningsstöd för att öka chansen att få ett jobb. Vid jobbtorgen erbjuds hjälp med bl.a. rådgivning, arbetsträning, praktik, kortare yrkeskurser eller matchning mot jobb inom både privat sektor och Stockholms stad.

Jobbtorg Stockholm ska anpassa insatserna utifrån individuella behov och en stor del av insatserna genomförs individuellt eller i små grupper – personaltätheten är hög. Unga som varken studerar eller arbetar ska erbjudas tidiga insatser som leder mot arbete eller studier genom uppsökande verksamhet. Jobbtorgen ska samarbeta med *Vuxenutbildningen* för att fler långtidsarbetslösa ska kunna påbörja och klara av studier.

Basutbudet vid jobbtorgen för samtliga ungdomar i målgruppen är

1. Kartläggning och individuell planering

¹⁸ Uppgifterna i detta avsnitt bygger på Stockholms stad och Arbetsförmedlingen (2015) och Stockholms stad (2015) samt opublicerade uppgifter från Arbetsmarknadsförvaltningen.

2. Stöd av coach, som ansvarar för att tillsammans med den unge planera insatser, och matchare, som ansvarar för arbetsgivarkontakter
3. Stöd i att skriva ansökningshandlingar med hjälp av IT-pedagog och jobbtorgens datorer
4. Studie- och yrkesvägledning
5. Aktivt matchnings- och rekryteringsarbete
6. Insatser som praktik och kortare yrkesutbildningar

Utöver basutbudet erbjuds vid jobbtorgen ett antal insatser för olika målgrupper. *Ung i centrum* innehåller insatser för unga som står långt ifrån arbetsmarknaden. Insatserna kan vara förstärkt arbetsökande eller ett självstärkande pedagogiskt program följt av praktik. Utöver detta kan även hälsobefrämjande insatser förekomma. I *målgruppen Resurs* ingår personer som har försörjningsstöd av andra skäl än arbetslöshet, exempelvis funktionsnedsättning men som bedöms kunna klara praktik eller ett arbete. För denna målgrupp erbjuds anpassade insatser som fördjupad kartläggning, arbetsträning, supported employment. *Jobbstart* är en enhet inom Jobbtorg Stockholm som har utvecklat en modell för arbetslagsanställningar med arbetsträning och -prövning för ungdomar. Jobbstart erbjuder också KBT och hälsostöd. Enheten har också en central matchningsverksamhet som anordnar rekryteringar inom hela jobbtorget.

7.2.1.2 Visstidsanställningar inom staden

Jobbtorget samordnar visstidsanställningar för unga (och andra) som har försörjningsstöd på grund av arbetslöshet. Anställningarna är av ett antal olika slag. En *Ungdomsanställning* är en insats som inleds med en förberedande utbildning (två veckor) och praktik (sex veckor). Om parterna sedan så vill, så övergår praktiken till en sex månader lång anställning där Jobbtorg Stockholm betalar hela lönen. Individuellt stöd och uppföljning ska ges under anställningen och tre månader efter avslutad anställning. För ungdomar mellan 16 och 18 år har anställningarna huvudsakligen varit på halvtid och endast för ungdomar där studier inte kommer i fråga.

Yrkesintroduktionsanställningar, främst inom vård och omsorg, har använts i ett antal fall. *Stockholmsvårdar* går i förberedande yrkesutbildning i tre veckor och förberedande praktik i upp till tre månader. Därefter kan man få en ettårig anställning där man städar och vårdar stadens park- och gatumiljö. *Arbetslagsanställningar* riktas till 20–29-åringar som har en tung kriminell eller social belastning så att en vanlig Ungdomsanställning inte anses lämplig.

Insatsen innehåller arbetsträning med lön i kombination med coachning och matchning. *Ingångsanställningar* kan ges till unga från 18 år med funktionsnedsättningar som berättigar till statliga arbetsmarknadspolitiska lönesubventioner som utvecklingsanställning eller lönebidrag. Insatsen består av en praktikperiod (sex veckor) följd av en anställning på sex månader med möjlighet till förlängning med sex månader. *Anställning som serviceassistent inom barn- och äldreomsorg* kan ges till unga mellan 18 och 29 års ålder med intellektuella funktionsnedsättningar eller allmänna inlärningssvårigheter. Den anställda arbetar tre dagar i veckan och studerar vid *Lärvux*¹⁹ två dagar i veckan. Serviceassistenten är en extra resurs, och utbildningen ska vara anpassad till verksamhetens behov. Serviceassistenterna får hjälp av specialpedagoger och ”supported employment” på arbetsplatsen. Insatsen inleds med sex veckors praktik, som kan övergå till en sex månaders anställning med möjlighet till en sex månaders förlängning.

7.2.1.3 Sociala krav i upphandling

Arbetsmarknadsförvaltningen har ett uppdrag att genom sociala klausuler vid upphandling se till att fler vid Jobbtorg, Sfi och vuxenutbildning ska erbjudas arbete eller praktik.

7.2.1.4 Särskilda insatser för unga med funktionsnedsättningar

Ingångsanställningar används för att stötta människor som har en funktionsnedsättning som påverkar arbetsförmågan. Insatsen är också en möjlighet för stadens verksamheter att få ekonomiskt stöd och experthjälp när de tar emot en aspirant som har någon form av funktionsnedsättning. Utökad stöd ges till både aspirant och arbetsgivare enligt Supported employment-metoden.

Under 2014 började Arbetsmarknadsförvaltningen att erbjuda en möjlighet för personer med intellektuella funktionsnedsättningar att arbeta som *serviceassistenter* inom barn och äldreomsorgen. Att vara serviceassistent innebär att man deltar ute i verksamheterna men att man har avgränsade och anpassade arbetsuppgifter. Insatsen innebär att arbete ute i verksamheterna varannan dag kombineras med studier hos Lärvux.

Iwork syftar till att öka övergångarna från daglig verksamhet till ordinarie arbetsmarknad. Antalet personer som får en placering på daglig verksamhet i staden växer och detta får stora konsekvenser både på individnivå och för samhället i stort. *Iwork* erbjuder stöd till aspirant och arbetsgivare i form av

¹⁹ Lärvux är till för vuxna personer med långsamt lärande.

Supported Employment-metoden och tar emot aspiranter som själva vill och tror sig ha förmågan att klara av ett arbete.

Arbetsmarknadsförvaltningen har också ett samarbetsprojekt med Arbetsförmedlingen och Samhall. Projektet syftar till att finna nya vägar för personer som har en funktionsnedsättning som påverkar arbetsförmågan att få och behålla ett arbete. I detta samarbete delar Stockholms stad och Samhall på kostnaden för den anställde under projekttiden och Arbetsförmedlingen är med som anvisande part. Personen ifråga erbjuds en tillsvidare anställning hos Samhall och blir placerad på en av stadens verksamheter. Även om alla deltagare är garanterade en anställning hos Samhall efter projekttiden så finns ett mål om att 50 procent av deltagarna ska kunna finna ett arbete hos en annan arbetsgivare.

7.2.1.5 Särskilda insatser för nyanlända

Språkstödjande insatser för nyanlända startade som ett metodutvecklingsprojekt inom Jobbtorg Stockholm. Uppdraget var att tänka nytt för att korta vägen till jobb. Metoder för språkinläring i möte med arbetslivet utvecklades och förfinades. Dessa metoder har senare införts som en permanent del av SFI Stockholms verksamhet. Insatsen erbjuder en introduktionskurs på fem veckor som sedan följs av tre månaders praktik. Undervisningen ges på modersmål och lätt svenska. Under praktikperioden har alla deltagare en språkstödjare kopplad till sig som erbjuder stöd och coachning. Insatsen innehåller också täta uppföljningar för att säkerställa kvalitén för såväl deltagare som arbetsgivare. Matchning för praktik sker utifrån tidigare erfarenheter och framtida mål. Praktiken syftar till att ge arbetslivserfarenhet samt ökade kunskaper i svenska.

7.2.2 Insatser inom socialförvaltningen

Personer som är 18 år eller äldre som har kontakt med psykiatrin och har en psykisk funktionsnedsättning kan inom verksamheten *Alfa* få stöd utifrån *IPS-metoden* (Individual Placement and Support). Insatsen ska erbjuda ett individuellt stöd att finna, få och behålla studieplats, praktikplats eller arbete. Flera stadsdelsförvaltningar tillhandahåller insatser som främst riktas till personer som har försörjningsstöd av andra skäl än arbetslöshet (psykisk ohälsa, beroendeproblem). Insatserna är ofta arbetsträning eller motiverande aktiviteter.

7.2.3 Insatser för tonåringar (16–19 år)

Insatser för tonåringar bedrivs av Arbetsmarknadsförvaltningen och av Utbildningsförvaltningen.

7.2.3.1 Arbetsmarknadsförvaltningen

Inom ramen för det *Kommunala aktivitetsansvaret* har Jobbtorg Stockholm tillsammans med lokala samordnare utarbetat ett arbetssätt för att nå unga som varken arbetar eller studerar för att erbjuda insatser som främst syftar till studier. Här används ett register, Walter, där alla ungdomar som saknar skolplacering efter grundskolan registreras. Ungdomarna i målgruppen har tillgång till alla insatser inom Jobbtorg Stockholm samt vissa speciella insatser för målgruppen.

Aim är en öppen verksamhet som först och främst genom ett antal olika aktiviteter (exempelvis studiebesök vid folkhögskolor, deltagande i mässor) ska motivera tillbaka till studier. Vissa aktiviteter anordnas även för unga som inte är intresserade av studier (jobsökargrupper, jobbjakter, rekryteringar).

Arbetsmarknadsförvaltningen samordnar arbetet med *Sommarjobb* i staden. Utvalda ungdomar får arbeta sex timmar per dag under tre veckor i stadens verksamheter, hos stadens entreprenörer eller i ideella organisationer. Ett antal grupper av unga prioriteras, exempelvis unga som omfattas av kommunalt aktivitetsansvar eller unga med funktionsnedsättningar. Även sociala skäl vägs in enligt bedömningar av socialsekreterare, skolpersonal eller jobbtorgscoach. Som prioriterad kan man få sommarjobb flera år.

7.2.3.2 Utbildningsförvaltningen

Inom *Skolslussen*, som riktas både till unga som inte påbörjat gymnasiet och unga som avbrutit gymnasiestudierna, finns studie- och yrkesvägledning, pedagogiskt stöd och tester. Skolslussen har även verksamheter för ungdomar med behov av särskilt stöd eller nyanlända. För dem som står utan skolplacering under ett läsår har slussen kontinuerlig antagning till slussplatser med individuella studier vid fyra gymnasieskolor. Möjligheter att via Komvux gå från samlat betygskort till slutbetyg erbjuds också.

Inom det kommunala aktivitetsansvaret disponeras platser vid *Enskede Gårds gymnasium* och *Didaktus gymnasium* i Liljeholmen. Här ges möjligheter att kombinera studier av kärnämnen på grundskole- och gymnasienivå med praktik och coaching.

7.2.4 Insatser för UVAS 20–25 år

Insatser för ungdomar mellan 20 och 25 år som varken studerar eller arbetar bedrivs både av Arbetsmarknadsförvaltningen och i samverkan mellan Socialförvaltningen och Stadsdelsförvaltningarna.

7.2.4.1 Arbetsmarknadsförvaltningen

Jobbtorg Stockholm erbjuder unga i åldrarna 20–29 år som har behov av mer stöd än det man kan få genom Arbetsförmedlingen att ta del av samtliga tillgängliga insatser vid Jobbtorget. Dessutom bedrivs *uppsökande verksamhet* mot UVAS på Järvafältet, Vällingby och de södra stadsdelarna. I detta arbete samverkar ungdomskonsulenter och ambulerande studie- och yrkesvägledare med lokala aktörer. Verksamheten innefattar drop in på *Ung i centrum* och *Fokus unga* i Kista.

7.2.4.2 Samverkan mellan socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna

Sociala insatsgrupper, *SIG*, samordnas av Socialförvaltningen. Projektet ska möta utveckla nya modeller för riktat arbete med unga utan arbete, studier och bostad och med kontakter med kriminella aktiviteter och nätverk. Projektet sker i samverkan framförallt med närpolisen. Grupperna har också ett tätt samarbete med lokala jobbtorg för att stötta unga att ta steg in i insatser som leder mot arbete eller studier. Målet för *SIG* är mer allmänt att målgruppen gradvis ska ta steget in i ordinarie samhällsstrukturer.

Flera förvaltningar bedriver verksamhet för att förebygga skolavhopp. Pilotprojektet samverkan skola–socialtjänst, *PPSS*, ska utveckla samverkan mellan skola och socialtjänst i ett antal skolor och åtta stadsdelsförvaltningar. Målgruppen är unga i årskurserna 7–9 som riskerar att inte bli behöriga för gymnasiet. Målen är ökad närvaro och måluppfyllelse i skolan. I arbetssättet ingår att socialtjänsten har ett kontor i de aktuella skolorna, och gemensamt för insatserna är att det i skolorna finns s.k. multikompetenta team.

7.2.5 Socialfondsprojekt

Stockholms stad ska bedriva två samverkande socialfondsprojekt för gruppen UVAS. Projektet *SUSA* riktar sig till åldersgruppen 15–19 år, medan *SUVAS* riktar till åldersgruppen 20–29 år.

Utbildningsförvaltningen är huvudman för *SUSA*. Syftet är att ungdomar 15–19 år som riskerar att bli UVAS påbörjar och fullföljer gymnasiestudier eller börjar arbeta. Projektet har särskilt fokus på de socio-ekonomiskt utsatta stadsdelarna Rinkeby, Husby, Tensta, Rågsved och Skärholmen. Insatserna innefattar förstärkta vägledningsinsatser i årskurs 9 för att elever som riskerar att inte söka till gymnasiet ska få bättre möjligheter att välja rätt utbildning utifrån intresse och förutsättningar. Projektet ska också utveckla modeller och arbetssätt inom gymnasieskolans individuella alternativ och allmän yrkesintroduktion för ungdomar i målgruppen samt stärka samverkan mellan Utbildningsförvaltningen, Arbetsmarknadsförvaltningen och berörda stadsdelar för att kunna erbjuda målgruppen relevanta insatser.

SUVAS drivs av Arbetsmarknadsförvaltningen. Satsningen ska utveckla en stadsövergripande uppsökarverksamhet för 20–29-åringar som varken studerar, arbetar eller saknar känd aktivitet. Arbetet ska riktas till samtliga i målgruppen i Stockholm, men speciellt i socioekonomiskt utsatta områden. Metoder ska utvecklas för att nå unga vuxna med olika behov och bakgrund. Det uppsökande arbetet ska ske lokalt och utgå ifrån redan existerande arbete ute i stadsdelarna. Därför kommer det uppsökande arbetet och samverkan med stadsdelarna att se olika ut i olika stadsdelar. Genom *SUVAS* ska det uppsökande arbetet för *UVAS* i Jobbtorg Stockholm och stadsdelsförvaltningarna utökas och förstärkas.

7.2.6 SFI och vuxenutbildning

Arbetsmarknadsförvaltningen driver *SFI* Stockholm och kommunal vuxenutbildning. *SFI* i Stockholm genomförs hos utbildningsanordnare i såväl egen som upphandlad regi. *SFI* Stockholm utvecklingar metoder för personer som har kort eller ingen tidigare utbildning från hemlandet. Dessutom har ett antal *Sfx-utbildningar* (svenska för yrkesutbildade) skapats för en snabbare väg till arbetsmarknaden. Vuxenutbildningen och *SFI* bedriver i samverkan ett utvecklingsarbete kring yrkesutbildningar för *SFI*-studerande med relativt kort utbildningsbakgrund.

Kommunal vuxenutbildning (komvux) bedrivs på grundläggande och gymnasial nivå samt som lärlingsutbildning. Verksamheten bedrivs både i egen regi och hos upphandlade utbildningsanordnare. Ett antal gymnasieskolor bedriver även yrkesutbildningar inom Komvux. Unga utan grundläggande utbildning eller utan behörighet till högskola är prioriterade för studier på komvux.

YrkesPlus ligger inom stadens vuxenutbildning och syftar till att öka andelen 20–29-åringar som påbörjar och fullföljer en yrkesutbildning. *YrkesPlus* innehåller utöver vad som vanligen ingår i en yrkesutbildning en tre månaders introduktionsdel och ett förstärkt individuellt stöd före och under utbildningen. Alla som går *YrkesPlus* garanteras en plats i den ordinarie yrkesutbildningen. Målgruppen är *UVAS* som saknar slutbetyg från gymnasiet och har klarat svenska på grundskolenivå.

7.3 Samverkan mellan stat och kommun

Stockholms stad och Arbetsförmedlingen har skrivit på en överenskommelse om ”samverkan för att minska ungdomsarbetslösheten”. Arbetet är, enligt överenskommelsen, inriktat mot ett antal grupper av ungdomar: ungdomar 16–19 år som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret, ungdomar 18–24 år som får försörjningsstöd, unga arbetslösa 16–24 år som är inskrivna vid

Arbetsförmedlingen och där medverkan från kommunen kan öka förutsättningarna för jobb eller studier samt unga som varken arbetar eller studerar och saknar känd aktivitet.

En huvudtanke med uppgörelsen är att Arbetsförmedlingens och stadens insatser ska utgöra en ”gemensam verktygslåda”. Utgångspunkter är samlokalisering, utveckling av ett gemensamt arbetssätt med och bemötande av ungdomarna i målgruppen samt ett främjande av ungdomars inflytande över sin planering. Samlokaliseringen ska börja med att Arbetsförmedlingen ska avsätta resurser som motsvarar minst en heltidstjänst per Jobbtorg i: Jobbtorg Stockholm Vällingby, Jobbtorg Stockholm Fokus Unga i Kista, Globen och Skärholmen.

Samverkan ska omfatta Arbetsförmedlingens hela utbud av åtgärder för ungdomar, samtliga arbetsmarknadsinsatser för unga som drivs av Stockholms stads arbetsmarknadsförvaltning samt utveckling av arbetssätt och insatser för unga i grupperna UVAS och Resurs.

7.4 Sammanfattande kommentarer

Med tanke på att det finns en överenskommelse mellan Stockholms stad och Arbetsförmedlingen som innebär att man vid ett antal Jobbtorg förfogar över samtliga statliga och de flesta kommunala insatserna för ungdomar är det mot bakgrund av genomgången i detta avsnitt svårt att hävda att det finns en brist på medel när det gäller insatser för unga med utbildnings- eller arbetsmarknadsrelaterade problem i Stockholms stad. När det allmänt gäller unga som står längre från arbetsmarknaden och mer specifikt unga med utländsk bakgrund eller unga med funktionsnedsättningar är medlen inte lika många utan att för den skull vara få. Här förefaller det finnas en påtaglig skillnad mellan Arbetsförmedlingens och kommunens insatser. Jag skriver ”förefaller”, för det är svårt att veta om skillnaderna i praktiken är av samma storlek som de verkar utifrån beskrivningar i policydokument. Här vet jag mer om Arbetsförmedlingens insatser som är relativt flitigt beskrivna och utvärderade än om kommunernas.²⁰

Om vi emellertid utgår ifrån att skillnader i policydokumentens beskrivningar åtminstone till viss del motsvaras av skillnader i praktiken, så förfaller Stockholms stad föfoga över en mängd insatser med hög personaltäthet för unga som står långt ifrån arbetsmarknaden. Detta är inte i

²⁰ Dahlberg m.fl. (2013) riktade dock enkätfrågor till inskrivna vid Jobbtorg. De flesta svarande tyckte att aktiviteten de deltog i var dålig. Även om många trodde att Jobbtorget var en väg till jobb, skulle de hellre ha sökt jobb via Arbetsförmedlingen eller på egen hand. Deltagare med täta coach-kontakter och som uppgav att samarbetet fungerade bra var mer positiva och trodde i större utsträckning att Jobbtorget kunde hjälpa dem till jobb.

någon större utsträckning fallet när det gäller Arbetsförmedlingen. I själva verket är det mycket få av förmedlingens insatser som bedrivs med någon större personaltäthet. Men det förefaller som om den palett Stockholm kan måla med när det gäller arbetsmarknadspolitiska insatser för ungdomar både innehåller alla grundfärger (förmedlingsinsatser/coachning, utbildning, praktik och anställningssubventioner) och olika blandningar av dem. Om detta är korrekt är det största problemet sannolikt inte att kreativt uppfinna ännu fler typer av insatser, utan att se till att de befintliga medlen används på rätt sätt och riktas till rätt personer. Detta är särskilt viktigt om vi talar om personalintensiva, och därför dyra, insatser.

8 Insatser som kan underlätta arbetsmarknadsinträdet för unga med funktionsnedsättningar eller utländsk bakgrund

De två grupper av ungdomar som står i fokus i den här studien är insatser för unga med utländsk bakgrund och unga med funktionsnedsättningar. Vi har sett att ungdomarna i båda dessa grupper har så svaga arbetsmarknadsutfall att man kan hävda att många av dem riskerar utanförskap. Vad kan politiken göra för att detta ska kunna undvikas?

8.1 Insatser som kan förbättra utfallen för båda grupperna

8.1.1 Tidiga insatser

Både unga med utländsk bakgrund och unga med funktionsnedsättningar har dåliga skolresultat som senare försvårar inträdet på arbetsmarknaden. Insatser som förbättrar deras skolresultat skulle därför underlätta deras arbetsmarknadsinträde. Mycket talar för att sådana insatser med fördel kan sättas in tidigt – vi vet att de som inte klarar grundskolan tillräckligt bra för att vara behöriga för nationella program löper stor risk att inte heller klara gymnasiet (Engdahl och Forslund, 2016). Vi vet också att tidiga insatser tycks vara effektiva (Elango m.fl., 2015; Havnes och Mogstad, 2011).

En intressant studie i detta sammanhang är också Fredriksson m.fl. (2013), som undersökte både kort- och långsiktiga effekter av klasstorlek i mellanstadiet på skolprestationer och arbetsmarknadsutfall. En beräkning i denna studie visar att en minskning av klasstorleken från 25 till 20 elever skulle ge upphov till större framtida intäkter (i form av arbetsinkomster) än kostnaderna för de extra lärarresurserna. Tidiga insatser med extra resurser till förskola och grundskola skulle därför kunna vara områden i fokus för insatser.

Resurserna och insatserna ska naturligtvis, för att ge bästa resultat för målgrupperna, riktas till dem i första hand.

8.1.2 Intensiv arbetsförmedling

I Avsnitt 7.1.8 presenterade jag utvärderingar av två program (SIN och Jobbnät) som båda innebar en kraftigt ökad handläggartäthet och som båda bidrog till ett påtagligt snabbare flöde till jobb för målgrupperna. Vi vet inte med säkerhet vad som bidrog till de positiva resultaten, men mycket talar för att den kraftigt ökade handläggartätheten gjorde det möjligt för handläggarna att odla arbetsgivarkontakter och på så sätt agera kontaktnät åt de arbetssökande. Detta borde vara verksamt även för unga arbetssökande, särskilt unga med en utländsk bakgrund som sannolikt går hand i hand med bristfälliga kontaktnät på den svenska arbetsmarknaden. Joonas och Nekby (2012) visade också att intensifierade insatser hos Arbetsförmedlingen inom ramen för ett randomiserat försök gav upphov till ökad sysselsättning och minskat bidragsberoende bland nyanlända. Försöket med etableringslotsar var möjligen feltänkt när det gällde utformningen²¹, men kan annars ses som ett annat sätt att skapa ett kontaktnät för de nyanlända.

8.1.3 Subventionerade anställningar

Temporära riktade subventioner för att anställa långtidsarbetslösa har enligt tillgängliga studier varit effektiva för att påskynda övergången till osubventionerade jobb för målgruppen. Det mesta talar för att detta även borde gälla ungdomar som står relativt långt ifrån den ordinarie arbetsmarknaden. Tillgänglig forskning tyder också på att undanträngningseffekterna av anställningssubventioner är stora – om en arbetsgivare subventioneras för att anställa någon, så innebär det i normalfallet att man låter bli att anställa någon annan. Detta innebär att det är viktigt att subventionerna riktas till personer som faktiskt skulle ha haft problem med att få en anställning utan subvention – anställningssubventioner måste vara riktade enbart till personer långt ifrån arbetsmarknaden. Annars riskerar man att subventionera anställningar som skulle ha blivit av ändå och en medföljande liten nettoeffekt.²² Men detta är sannolikt ett mindre problem för unga med funktionsnedsättningar och i viss mån unga utlandsfödda.

²¹ Det är exempelvis inte uppenbart att just gruppen nyanlända har rimliga möjligheter att göra välinformerade val mellan olika utförare på det sätt som var fallet med etableringslotsarna.

²² Som exempelvis i fallet med nedsatta arbetsgivaravgifter för alla ungdomar, se Avsnitt 7.1.5.

8.1.4 Arbetsmarknadsutbildning

Även om mycket talar för att det är effektivt att sätta in utbildningsinsatser tidigt, så är detta ingen tröst för den 20-åring som misslyckats i skolan. Flera utvärderingar av Arbetsmarknadsutbildning i Arbetsförmedlingens regi tyder på att grupper långt ifrån arbetsmarknaden (exempelvis utomeuropeiskt födda) har dragit nytta av denna insats mer än genomsnittet av deltagare. En studie av insatsens effekter för målgruppen inskrivna vid Arbetsförmedlingen med funktionsnedsättningar som medför nedsatt arbetsförmåga visade på goda resultat. Samtidigt bör man hålla i minnet att insatsen är dyr, sannolikt dyrare än alla andra insatser vid Arbetsförmedlingen, så satsningar på arbetsmarknadsutbildning bör föregås av en genomtänkt urvalsprocess.

8.2 Insatser för unga med utländsk bakgrund

Vi har tidigare konstaterat att unga med utländsk bakgrund riskerar att diskrimineras på den svenska arbetsmarknaden. Vilka typer av insatser kan råda bot på problem som är relaterade till diskriminering (utöver lagstiftning)? Om diskrimineringen huvudsakligen är s.k. statistisk diskriminering (och alltså inte huvudsakligen har sin grund i att inrikes födda har aversioner mot utrikes födda), så innebär detta att enskilda invandrare behandlas utifrån vad man tror om gruppens genomsnittliga egenskaper och inte vilka egenskaper individen faktiskt har. Detta kan vara en rationell respons på bristande information om individen. Om så är fallet så är en uppenbar insats att öka informationen om individen. Detta kan bl.a. ske genom *Validering*: en del kvalifikationer är formella och finns kanske väl dokumenterade, medan andra måste fastställas via en valideringsprocess.²³ Via validering kan man bedöma en persons kompetens för att underlätta matchning och motverka diskriminering. Dessutom kan man bestämma kunskapsnivå för behörighet till vidare utbildning. Vidare kan individen tillgodoräkna sig sin faktiska kompetens och därmed förkorta eller anpassa utbildning. Dock är kunskapen om effekternas storlek mycket begränsad. Det är emellertid svårt att se någon tung invändning mot att alla, ung som gammal, som beviljats (eller med hög sannolikhet kan väntas beviljas) asyl så snart som möjligt ska få sin kompetens validerad – valet av väg in på den svenska arbetsmarknaden blir inte informerat i frånvaro av validering.

Bristande färdigheter i det svenska språket försvårar arbetsmarknadsinträdet. Svenska för invandrare (SFI) har ingått i den svenska

²³ Termen validering används här i vid mening som ett samlingsbegrepp för bedömning, översättning och mer omfattande utredning av formella och på andra sätt förvärvade färdigheter eller meriter.

integrationspolitiken under lång tid. Vi vet däremot inte mycket om SFI. För att vara effektiv bör SFI vara något man deltar i och dessutom för dem som tar den ge språkkunskaper. Historiskt har en stor andel invandrade inte deltagit (Kennerberg och Sibbmark, 2005) och en betydande andel inte blivit färdiga med utbildningen (Statskontoret, 2009). Utvärderingar av Riksrevisionen (2008) och Kennerberg och Åslund (2010) ger ingen helt tydlig bild, men tyder möjligen på att flyktinginvandrare har haft nytta av insatsen. Allt vi vet tyder dock på att en förbättrad språkundervisning för invandrade skulle underlätta arbetsmarknadsinträdet för unga nyanlända.

8.3 Insatser för ungdomar med funktionsnedsättningar

När det gäller unga med funktionsnedsättningar vet vi att gruppen är mycket heterogen i många dimensioner. En viktig dimension är om en funktionsnedsättning kan förväntas medföra en permanent (eller mycket långvarig) nedsatt arbetsförmåga, dvs. en permanent (eller mycket långvarig) låg produktivitet. Om funktionsnedsättningarna är av detta slag finns det ett antal insatser i den statliga verktygslådan som kan användas (Samhall, lönebidrag, OSA, Utvecklingsanställning, Trygghetsanställning) som alla är varianter på samma tema: långvariga lönesubventioner. Dessa insatser är inte rättframma att utvärdera på sedvanligt sätt (till exempel i termer av övergång till ordinarie jobb). I stället är det rimligt att det viktigaste kriteriet är att stödet går till rätt personer, dvs. till personer som sannolikt annars skulle bli förtidspensionerade. Detta är naturligtvis särskilt viktigt när vi talar om ungdomar.

Om funktionsnedsättningen snarare är tillfällig (eller åtminstone kan förväntas upphöra inom en inte alltför lång tid), så är vi tillbaka till de insatser som kan förväntas påskynda övergången till arbete för dem långt ifrån arbetsmarknaden, dvs. subventionerade anställningar, utbildning eller intensifierade förmedlingsinsatser (med fokus på arbetsgivarkontakter).

8.4 Sammanfattande kommentarer – vad kan fungera?

Om jag ska sammanfatta innehållet i diskussionerna av insatser som skulle kunna underlätta arbetsmarknadsinträdet för unga med utländsk bakgrund och unga med funktionsnedsättningar mycket kortfattat, blir det så här:

- Tidiga insatser med extra resurser till förskola och grundskola kan hjälpa de flesta svaga grupper till bättre arbetsmarknadsrelaterade utfall. Resurserna bör då i första hand styras till svaga grupper

- Hög handläggartäthet ger handläggarna en möjlighet att agera kontaktnät åt grupper som inte själva har några bra sådana. Det är viktigt att sådana insatser riktas till dem som står långt ifrån arbetsmarknaden
- Temporära riktade anställningssubventioner till arbetsgivare förkortar vägen till osubventionerade jobb. De bör riktas till grupper långt ifrån arbetsmarknaden för bästa effekt
- Arbetsmarknadsutbildning (eller liknande insatser) är förmodligen effektiva för grupper med en svag ställning på arbetsmarknaden. Återigen viktigt att insatsen används riktat
- Validering kan användas för att underlätta matchning och motverka diskriminering. Även om det saknas empirisk forskning om effekterna, så talar allt för att alla nyanlända bör få sin kompetens validerad
- Språkundervisning är en biljett in till arbetsmarknaden för utrikes födda. Vi vet inte mycket om effekterna av SFI, men inget tyder på att allt är så bra att det inte kan bli bättre...
- Varaktiga problem kanske kräver varaktiga insatser. Varaktiga insatser för personer med en varaktigt reducerad arbetsförmåga bör riktas till rätt personer och inte nödvändigtvis vara förknippade med krav på övergång till ordinarie arbetsmarknad
- Slutligen utvärderarens credo: Vi vet nästan ingenting om effekterna av den omfattande kommunala arbetsmarknadspolitiken, vare sig i Stockholm eller i andra kommuner. Den kunskap som finns härrör i stort sett uteslutande från utvärderingar av statlig verksamhet. Det behövs därför (mer) utvärderingar av kommunala insatser, och för att utvärderingarna ska kunna hålla tillräckligt god kvalitet krävs samverkan mellan kommun och forskare. Av och till kan det också vara värdefullt att genomföra försöksverksamheter som utformas så att man kan lära sig någonting av dem när det gäller insatsernas effekter. Det kan dock kanske vara väl så produktivt att lära sig mer om vad som fungerar av det man gör än att uppfinna nya insatser

Referenser

- Arbetsförmedlingen (2015), *Arbetsmarknadsrapport 2015*. Arbetsförmedlingen, Stockholm.
- Björklund, A, P Fredriksson, J-E Gustafsson och B Öckert (2010), Den svenska utbildningspolitikens arbetsmarknadseffekter: vad säger forskningen?, Rapport 2010:13, IFAU.
- Calmfors L, A Forslund och M Hemström (2004) The effects of active labor-market policies in Sweden: What is the evidence? i Agell J., M. Keen och J. Weichenrieder (red), *Labor Market Institutions and Public Regulation*, MIT Press.
- Carling, K och L. Larsson (2005), Does early intervention help the unemployed youth?, *Labour Economics* 12, 301–319.
- Dahlberg, M, E Mörk och K Thorén, Jobbtorg Stockholm – resultat från en enkätundersökning, Rapport 2013:21, IFAU.
- De Luna, X, A Forslund och L Liljeberg (2008), Effekter av yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning för deltagare under perioden 2002-04, Rapport 2008:1, IFAU.
- Edin, P-A och J Lagerström (2006), Blind dates: quasi-experimental evidence on discrimination, Working Paper 2006:4, IFAU.
- Egebark J och N Kaunitz (2013), Do payroll tax cuts raise youth employment?, Working Paper 2013:27, IFAU.
- Elango, S, J L Garcia, J J Heckman och A Hojman (2015), Early childhood education, Working Paper 2015-017, Human Capital and Economic Opportunity Global Working Group, Economics Research Center, University of Chicago
- Eliason, M och N Angelov (2014), The effects of targeted labour market programs for job seekers with occupational disabilities, Working paper 2014:27, IFAU.
- Engdahl, M och A Forslund (2016), En förlorad generation? Om ungas etablering på arbetsmarknaden, Rapport 2016:1, IFAU.
- Erikson, R, O Nordström Skans, A Sjögren och O Åslund (2007), Ungdomars och invandrades inträde på arbetsmarknaden 1985–2003, Rapport 2007:18, IFAU.

- Eriksson, S och J Lagerström (2012), Detecting discrimination in the hiring process: evidence from an Internet-based search channel, *Empirical Economics* 43, 537-563.
- Eriksson, S, P Johansson och S Langenskiöld (2012), What is the right profile for getting a job? A stated choice experiment of the recruitment process, Working Paper 2012:3, IFAU.
- Forslund, A, P Johansson och L Liljeberg (2004), Employment subsidies—A fast lane from unemployment to work?, Working paper 2004:18, IFAU.
- Forslund, A, L Liljeberg och L von Trott zu Solz (2013), Job practice: an evaluation and a comparison with vocational labour market training programmes, Working paper 2013:6, IFAU.
- Forslund, A och O Nordström Skans (2006a), (Hur) hjälps ungdomar av arbetsmarknadspolitiska program för unga?, Rapport 2006:5, IFAU.
- Forslund, A och O Nordström Skans (2006b), Swedish youth labour market policies revisited, *Vierteljahrshefte zur Wirtschaftsforschung* 75, 168-185.
- Fredriksson, P, H Oosterbeek och B Öckert (2013), Long-term effects of class size, *The Quarterly Journal of Economics* 128, 249-285.
- Johansson, P och O Åslund (2011), Virtues of Sin—effects of an immigrant workplace introduction program, *Eval Rev.* 35, 399-427.
- Hall, C (2012), Does making upper secondary school more comprehensive affect dropout rates, educational attainment and earnings? Evidence from a Swedish pilot scheme, *The Journal of Human Resources* 47, 237-269.
- Hall, C (2013), Does more general education reduce the risk of future unemployment? Evidence from labor market experiences during the Great Recession, Working Paper 2013:17, IFAU.
- Hall, C och L Liljeberg (2011), En jobbgaranti för ungdomar? Om Arbetsförmedlingens ungdomsinsatser, Rapport 2011:1, IFAU.
- Havnes, T och M. Mogstad (2014), Is universal child care leveling the playing field? *Journal of Public Economics* 127, 100-114.
- Hensvik, L och O Nordström Skans (2014), Nordic Economic Policy Review 1, 81-117.
- Joonas, P A, och L Nekby (2012). Intensive Coaching of New Immigrants: An Evaluation Based on Random Program Assignment, *The Scandinavian Journal of Economics* 114, 575-600.

- Kennerberg, L och K Sibbmark (2005), Vilka deltar i svenska för invandrare, Rapport 2005:13, IFAU.
- Kennerberg, L och O Åslund (2010), Sfi och arbetsmarknaden, Rapport 2010:10, IFAU.
- Liljeberg, L och M Lundin (2010), Jobbnätet ger jobb: effekter av intensifierade arbetsförmedlingsinsatser för att bryta långtidsarbetslöshet, Rapport 2010:2, IFAU.
- Martinson, S och K Sibbmark (2010), Vad gör de i jobbgarantin för ungdomar? Rapport 2010:22, IFAU.
- Regné, J (2014), Effekter av yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning för deltagare med funktionsnedsättning, 1999–2006, Rapport 2014:13, IFAU.
- Riksrevisionen (2008), Svenskundervisning för invandrare (sfi) – En verksamhet med okända effekter, Rapport 2008:13, Riksrevisionen, Stockholm.
- Riksrevisionen (2010), Arbetsförmedlingens arbete med arbetsgivarkontakter, RiR 2010:6, Riksrevisionen, Stockholm.
- Sjögren, A och J Vikström (2015), How long and how much? Learning about the design of wage subsidies from policy discontinuities, *Labour Economics* 34, 127–137.
- Statskontoret (2009), Sfi – resultat, genomförande och lärarkompetens. En utvärdering av svenska för invandrare, Rapport 2009:2, Statskontoret
- Statskontoret (2012), Kostnader för arbetsmarknadsutbildning och yrkesvux – en jämförelse, Rapport 2012:28, Statskontoret.
- Åslund, O och O Nordström Skans (2012), Do anonymous job application procedures level the playing field?, *Industrial and Labor Relations Review* 65, 82-107.
- Åslund, O, L Hensvik och O Nordström Skans (2014). Seeking similarity: How immigrants and natives manage in the labor market. *Journal of Labor Economics* 32, 405-441.

Bilaga 1. Församlingar och stadsdelar i Stockholm

Våra data innehåller Stockholms invånare indelade enligt de församlingar de bor i. När vi har skapat stadsdelar blir matchningen inte perfekt. I Tabell 1 visar jag vilka församlingar som ingår i de stadsdelar vi delat upp materialet i.

Tabell 1: Församlingar och stadsdelar i Stockholm

Län	Kommun	Församling	Namn församling	Delar av Stockholm	Stadsdel
01	0180	018001	Stockholms domkyrkoförs.	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018004	S:t Johannes	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018005	Adolf Fredrik	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018006	Gustav Vasa	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018007	S:t Matteus	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018009	Engelbrekt	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018010	Hedvig Eleonora	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018011	Oscar	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018013	Maria Magdalena	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018014	Högalid	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018015	Katarina	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018017	Sofia	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018019	Västermalm	Innerstad	Innerstaden
01	0180	018021	Brännkyrka	Söderort	Brännkyrka
01	0180	018023	Vantör	Söderort	Enskede-Årsta-Vantör
01	0180	018025	Farsta	Söderort	Farsta
01	0180	018027	Bromma	Västerort	Bromma-Västerled
01	0180	018029	Västerled	Västerort	Bromma-Västerled
01	0180	018031	Vällingby	Västerort	Hässelby-Vällingby
01	0180	018034	Enskede-Årsta	Söderort	Enskede-Årsta-Vantör
01	0180	018036	Skarpnäck	Söderort	Skarpnäck
01	0180	018038	Hässelby	Västerort	Hässelby-Vällingby
01	0180	018039	Hägersten	Söderort	Hägersten
01	0180	018040	Skärholmen	Söderort	Skärholmen
01	0180	018041	Spånga-Kista	Söderort	Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta